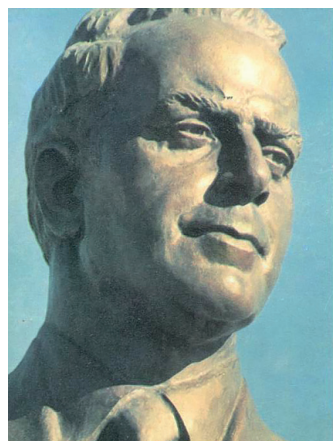

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

S. Hüseynov

YENİ AZƏRBAYCAN

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

28 avqust
2025-ci il,
cümə axşamı
№ 152 (6979)
Qiyməti
60 qəpik

Vaşinqtonda paraflanmış sənəd Azərbaycanın baxışına əsaslanır

➔ Bax səh. 2

**Prezident Tramp Nobel Sülh Mükafatına layiqdir!
O, cəsur insan və böyük liderdir**

➔ Bax səh. 2

**İki əsas maneə var: Mina terroru və
Qarabağda infrastrukturun tamamilə məhv edilməsi**

➔ Bax səh. 3

**Zəngəzur dəhlizi qitələri birləşdirən
vacib nəqliyyat əlaqəsi olacaq
Prezident: İkinci Qarabağ müharibəsi bizim Qələbəmizlə
başladıqdan sonra bu yolu zorla ələ keçirə bilərdik**

➔ Bax səh. 4

**Biz siyasətimizi Prezident kimi
siyasətçilərə əsasən qururuq**

➔ Bax səh. 4

**Regiondakı güc balansı hər
baxımdan bizim xeyrimizədir**

➔ Bax səh. 5

**Biz təhlükəsizliyin
dəyərini çox yaxşı bilirik**

➔ Bax səh. 5

**Hec vaxt bizə qarşı təcavüz
əlamətlərinə və təzahürlərinə,
yaxud hörmətsizliyə
dözməyəcəyik**

➔ Bax səh. 5

**Müsəlman dünyası üçün
ən böyük təhlükə
təriqətlərə
ayrılmaqdır**

➔ Bax səh. 6

**Bütün Türk
dünyası
üçün mühüm
amil**

➔ Bax səh. 6

Özbəkistan-Azərbaycan strateji qardaşlığı möhkəmlənir

➔ Bax səh. 3

**Azərbaycan-ABŞ əlaqələri
keyfiyyətə
yeni mərhələdə**

➔ Bax səh. 2

**Yeni strateji Yol Xəritəsi...
Azərbaycan-ABŞ birgə
investisiya platforması yaradılır**

➔ Bax səh. 4

**ŞƏT-in 25-ci zirvə görüşü...
Ölkəmiz bu sammitdən
nə gözləyir?**

➔ Bax səh. 6

➔ Bax səh. 7

➔ Bax səh. 7

Vaşinqtonda paraflanmış sənəd Azərbaycanın baxışına əsaslanır

Müxbir: İcəzənizlə, mən Donald Trampın vasi-təçilik söyləri ilə Ermənistan və Azərbaycan arasın-da imzalanmış həmin tarixi razılaşmaya istinad etmək istərdim. Həmin razılaşma-ya aid ümumi təəssüratı-nızla tanış olmaq istərdim. Bundan sonra nəyi gözlə-yək?

İlham Əliyev: Düşünürəm ki, avqustun 8-də Vaşinqtonda baş verən hadisələr, əslində, qarşıdurmanın və gərginliyin sonu deməkdir. Uzun illərdir ki, biz Ermənistanla müharibə vəziyyətində idik. Məhz Ermənistan 1990-cı illərin əvvəlindən Azərbaycan ərazilərini işğal etmişdi. O zaman Azərbaycan çox zəif idi, ordumuz yox idi. Ermənistanın isə Azərbaycan ərazilərini işğal etməkdə ona dəstək göstərən xarici tərəflər var idi.

Beləliklə, ərazimizin təxminən 20 faizi onlar tərəfindən işğal edilmişdi, nəticədə bir milyon qaçqın və məcburi köçkünümüz var idi. Həmin dövrdə bu, əhəlinin sayına görə dünyada ən yüksək nisbətlərdən biri idi. Yəni, Azərbaycanın əhalisi o vaxt 8 milyon nəfər idi, onların bir milyonu yurd-yuvasından didərgin düşmüşdü.

Birinci Qarabağ müharibəsi 1994-cü ildə atəşkəslə başa çatdı və biz 2020-ci ilə qədər davam edən sonsuz və gördüyümüz kimi, mənasız danışıqlar prosesində iştirak etdik. Bu proses 2020-ci ildə davam etdi. 2020-ci ildə isə İkinci Qarabağ müharibəsi başladı və biz beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazilərimizi azad etdik.

Təqribən beş il bundan əvvəl 44 günlük Vətən müharibəsi nəticəsində Azərbaycan ədaləti, beynəlxalq hüququ və öz ləyaqətini bərpa etdi, torpaqlarını geri qaytardı. Bundan sonra prosesdə

müəyyən bir boşluq yaranı, çünki o zaman vasitəçilər artıq hansı addımı atmalı olduqlarını bilmirdilər və məhz Azərbaycan Ermənistanla sülh prosesinə başlaması təklif etdi. Yenə də məhz biz danışıqlar formatının təşəbbüskarı olduq. Biz sülh sazişinin layihəsini təqdim etdik. Əslində, avqustun 8-də Vaşinqtonda paraflanmış sənəd Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin dövlətlərarası çərçivədə necə qurulması olduğu barədə Azərbaycanın baxışına əsaslanır.

Qeyd etdiyim kimi, danışıqlar bir neçə il davam etdi və nəhayət, Vaşinqtonda Prezident Trampın və onun komandasının böyük dəstəyi ilə başa çatdı. Mən hesab edirəm ki, bu, münaqişənin, müharibənin sonudur. Formal olaraq sülh sazişinin imzalanmamasının bir xüsusi səbəbi var - Ermənistan konstitusiyasında Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü hələ də şübhə altına alan müddəa mövcuddur.

Bildiyimiz qədər, onlar həmin müddəaya dəyişiklik edəcəklər. Elə ki, bu dəyişiklik olundu, yəni, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə qarşı iddialar onların konstitusiyasından çıxarıldı, formal sülh sazişi də imzalanacaq.

Lakin fakt budur ki, Azərbaycan və Ermənistanın Ağ Evdə Prezident Trampın iştirakı ilə bu sənədi paraflaması müharibənin başa çatdığını göstərir. Bu, mərhələlərlə 30 ildən artıq davam edən müharibənin sonudur və həm Cənubi Qafqaz regionu, həm də daha geniş mənada Mərkəzi Asiya və Yaxın Şərq üçün tamamilə yeni imkanlar açır.

Prezident İlham Əliyev - Səudiyyə Ərəbistanının "Əl-Ərəbiyyə" telekanalına müsahibəsindən

Dünya tarixi bir dövrün başlanğıcına şahidlik edir...

Baş nazir bildirib ki, bu gün dünya Cənubi Qafqazda təhlükəsizlik, sabitlik, davamlı sülh və əməkdaşlıq baxımından tarixi bir dövrün başlanğıcına şahidlik edir: "Xüsusilə yeni dəhli-zin açılması üzrə razılaşma Naxçıvan Muxtar Respublikasının blokadanın çıxmasını təmin etməklə və onun sosial-iqtisadi inkişafına xüsusi tökan verməklə yanaşı, eyni zamanda, regional neqliyyat və iqtisadi inteqrasiyanın əsasını qoyur".

O əlavə edib ki, Vaşinq-

tonda imzalanmış Birgə Bəyannamə Azərbaycanın irəli sürdüyü və uzun illər ərzində təşviq etdiyi sülhün beynəlxalq səviyyədə geniş dəstək qazandığını və rəsmən qəbul olunduğunu nümayiş etdirir.

Ə.Əsədov bəyan edib ki, Vaşinqtonda imzalanmış sənəd açıq şəkildə Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında maneəsiz və etibarlı əlaqənin təmin olunmasının vacibliyini vurğulayır.

Six integrasiya yaranacaq

Baş nazirin müavini Şahin Mustafayev çıxışında Zəngəzurdan keçəcək yolun Naxçıvanın Azərbaycanın digər bölgələri ilə daha sıx integrasiyasına xidmət edəcəyini deyib. O bildirib ki, razılaşmaların əhəmiyyətli hissələrindən biri də Azərbaycanın Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə maneəsiz

hərəkətinin təmin edilməsinin nəzərdə tutulmasıdır: "Bu razılaşma Naxçıvanın Azərbaycanın digər bölgələri ilə daha sıx integrasiyasına xidmət edəcək. Avropa və Asiya arasında mühüm neqliyyat vasitəsi olan Zəngəzurdan keçən yol iqtisadi əlaqələrin genişlənməsinə imkan verəcək".

Azərbaycan-ABŞ əlaqələri keyfiyyətə yeni mərhələdə

Nazirlər Kabinetinin xüsusi iclası keçirilib

Avqustun 26-da Nazirlər Kabinetində Prezident İlham Əliyevin tarixi Vaşinqton səfərinə həsr olunmuş xüsusi iclası keçirilib. İclasda çıxış edən Baş nazir Əli Əsədov Azərbaycan Prezidentinin bütün dünyanın diqqət mərkəzində olan triumfal Vaşinqton səfərinin ölkəmizin beynəlxalq siyasi arenada nüfuzunu və mövqeyini daha da gücləndirməklə yanaşı, regionda uzun-

müddətli sülhün təmin olunması istiqamətində yeni perspektivlər açdığını bildirib. Baş nazir səfərin bir tərəfdən Azərbaycan-ABŞ əlaqələrinin keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyması, digər tərəfdən isə Azərbaycanla Ermənistan arasında uzunmüddətli sülhün təmin edilməsi istiqamətində mühüm addımların atılması ilə əlamətdar olduğunu diqqətə çatdırıb.

ATƏT-in Minsk qrupu sentyabrın 1-də...

İclasda çıxış edən xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov qeyd edib ki, Ermənistan cari ilin yanvarın sonunadək, Donald Tramp administrasiyası fəaliyyətə başlayanaqəd, keçmiş administrasiya sülh sazişinin müəyyən müddəaları ilə bağlı öhdəliklərə razılıq vermirdi: "Bunlar sərhəddə hansısa üçüncü tərəf qüvvələrinin yerləşdirilməməsi və məhkəmə iddialarının geri çəkilməsi ilə bağlı öhdəliklər idi. Ancaq Ermənistan sonradan mövqeyini dəyişdi".

O vurğulayıb ki, Prezident İlham Əliyevin Vaşinqtona səfəri Azərbaycan və ABŞ münasibətlərinin strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəldilməsi-

nə təkən verdi: "Səfər çərçivəsində əldə olunmuş razılaşmalar Prezident İlham Əliyevin diplomatiyasının qələbəsinin növbəti bariz nümunəsidir. Vaşinqton səfəri Azərbaycan və ABŞ münasibətlərinin yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu təsdiqləyir".

XİN başçısı 907-ci düzəlişin ləğvini də Azərbaycanla ABŞ arasında yeni əməkdaşlıq dövrünün başlanğıcının göstəricisi adlandırıb. Onun sözlərinə görə, iki ölkə arasında əlaqələrin daha da güclənməsi üçün bu istiqamətdə ABŞ Konqresi ilə müvafiq iş aparılacaq. "Ümidvarıq ki, Prezident Trampın komandası 907-ci düzəlişin tam ləğvi üçün

İkitərəfli münasibətlər strateji mövqeyə yüksəlib

ABŞ Prezidenti Donald Trampın ölkə başçınızı qarşılaması və ona qarşı səmimi münasibəti İlham Əliyevin böyük siyasi lider

kimi qəbul etməsinin nəticəsidir. Bunu iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov Nazirlər Kabinetində Prezident İlham Əliyevin Va-

Prezident Tramp Nobel Sülh Mükafatına layiqdir!

O, cəsur insan və böyük liderdir. Əminəm ki, o, ölkəni yenidən insanların heyran olduğu yerə çevirəcək

Müxbir: Cənab Prezident, Siz Prezident Trampa görüş keçirdiniz. Mən onu Amerika prezidentləri arasında müstəsna şəxsiyyət hesab edirəm. Görüş zamanı Sizə ən çox təəssürat bağışlayan məqam nə oldu? Siz həqiqətən onun namizədliyini Nobel Sülh Mükafatına irəli sürəcəksinizmi?

İlham Əliyev: Bəli, düzdür, erməni həmkarmla birlikdə Prezident Trampın Nobel Sülh Mükafatına namizədliyini irəli sürdük. O, həqiqətən buna layıqdır. Vaşinqtonda şərhlərimdə də qeyd etdiyim kimi, o, bir neçə ay ərzində Afrikada, Asiyada, Cənubi Qafqazda möcüzə yaradıb. Bu, onun xarakteridir, bu, onun təbiətidir. O, sülh istəyir. O, Qərb liderlərinin ənənəvi imicindən tamamilə fərqli bir şəxsiyyətdir. O, çox mehribandır. O, bütün hədiyyələrini, hətta planlaşdırılardan daha çoxunu verəcək qədər çox səxavətlidir. O, həqiqətən də böyük tərifəlayiq insandır. Bu, mənim onunla ilk görüşüm idi, ancaq siyasətçi kimi ona münasibətim həmişə müsbət olub. Hətta onun ilk prezidentlik dövründə belə, - ancaq o vaxt görüşmək imkanımız olmayıb, xüsusilə də o, "dərin dövlət" in nümayəndələri tərəfindən seçki saxtakarlığı ilə seçilməkdən məhrum edilib, - onun qələbəsinə olından aldılar. Onun poçtla göndərilən səs bülletenləri ilə bağlı fikirləri tamamilə düzgündür. Çünki Amerika administrasiyaları həmişə bütün dünyaya necə yaşamaq, demokratiyanı necə qurmaq, seçkiləri necə təşkil etməli olduğumuz barədə müəzzirə oxumağı xoşlayır. Lakin onlar özləri Prezident Trampı qələbədən məhrum edərək, ona qarşı ən böyük seçki saxtakarlığını etdilər. O, prezident olmadığı müddətdə özünü çox layiqli şəkildə aparıb. O, böyük cəsarət və ləyaqət nümayiş etdirərək Amerikada yenidən hakimiyyətə qayıtdı. Qurbagalarla dolu bütün bu bataqlıqlar - USAID, "Radio Liberty", "Washington Post", "New York Times", "Wall Street

Journal", "Newsweek" kimi saxta xəbər mənbələrinin hamısı onun əleyhinə idi. Məni necə ləkələyirdilərsə, eləcə də hamısı onu ləkələyirdilər. Bəlkə də eyni səviyyədə deyildi, amma eyni şəkildə idi, şeylər yayırdılar.

Müxbir: Necə ki, Baydenin zamanında baş verdi.

İlham Əliyev: Bəli. **Müxbir:** 907-ni qüvvədə saxladılar...

İlham Əliyev: Bəli, tamamilə elədir. Bayden "907-ci düzəliş" i yenidən tətbiq etməyə başladı. "907-ci düzəliş" 2001-ci ildə dayandırıldı. Niyə? Çünki onların Əfqanıstanda bizə ehtiyacları var idi. Onlara səmamız, dənizimiz lazım idi. Onlara dəmir yolu lazım idi. Biz Amerika logistikasına və daşımalara çox mühüm dəstək verdik. Beləliklə, Bayden Əfqanıstandan qaçan kimi bizə yenidən sanksiya tətbiq etdilər. Axı, necə belə nankor olmaq olar?! Beləliklə, onların haqqında nə düşünə bilərdik? Biz onlarla bütün əlaqələri kəsdi. Bayden administrasiyası ilə əlaqələr sıfır enmişdi. Bu, bir fəlakət idi. Tramp isə tamamilə fərqlidir. Əminəm ki, o, neinki Amerikayı yenidən qüdrətli edəcək bir insandır, o, Amerikanın rifah, azadlıq və inkişafın rəmzi olduğu bütün dövrlərdəki kimi, ölkəni yenidən insanların heyran olduğu yerə çevirəcək. Altı ay ərzində bu qədər məkana sülh gətirməyi bacarırsa, əminəm ki, bunu edəcək. Amma sistemin ona qarşı güclü müqaviməti var. Həm də vurğulamaq istədiyim bir şey də var ki, xüsusilə də mənə təsir edən sui-qəsd cəhdi zamanı onun özünü necə aparması idi. Bunu oynamaq mümkün deyil. Heç bir nitq yazan, heç bir siyasi məsləhətçi bunu edə bilməz ki, adam belə reaksiya versin. O, cəsur insan və böyük liderdir. Mən həqiqətən də fəxr edirəm ki, o, mənə dostu kimi yanaşır.

Prezident İlham Əliyevin Səudiyyə Ərəbistanının "Əl-Ərəbiyyə" telekanalına müsahibəsindən

ABŞ Konqresilə müvafiq iş aparacaq".

C.Bayramov deyib ki, Azərbaycan heç vaxt milli maraqlara zidd olan aralıq həll variantlarını qəbul etməyib. Ölkəmiz sülh sazişinin imzalanması üçün Ermənistan konstitusiyasında dəyişiklik edilməsini, ərazi iddialarının aradan qaldırılmasını gözləyir. ATƏT-in Minsk qrupunun və əlavə strukturlarının bağlanması ilə bağlı təşkilatın fəaliyyətində olan sədrinə birgə mü-

raciət əsasında irəli sürülmüş ATƏT Nazirlər Şurasının qərar layihəsi artıq iştirakçı dövlətləri arasında yayılıb". XİN rəhbəri deyib ki, iştirakçı dövlətlər qərarın qəbulu üçün lazımı prosedurları dəstəkləməyə çağırılıb: "Qərarın sentyabrın 1-də qəbulu gözlənilir".

Nazir, həmçinin bildirib ki, Vaşinqtonda imzalanan Birgə Bəyannamə Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olan Naxçıvanla maneəsiz əlaqəsi xüsusilə vurğulanıb.

şinqton səfərinə həsr olunan xüsusi iclasda çıxışı zamanı deyib. "Trampın Azərbaycan xalqını qüdrətli xalq adlandırması, simvolik olaraq Ağ Evin açarını təqdim etməsi ikitərəfli münasibətlərin strateji mövqeyə yüksəldiyindən xəbər verir. Azərbaycan torpaqlarının sülh yolu geri qaytmasına 30 il cəhd

edib. ATƏT-in Minsk qrupu ilə aparılan danışıqlıqlar bir nəticə verməyib. Prezidentin uzaqgörən siyasəti nəticəsində dövlətimizin siyasi və iqtisadi qüdrəti güclənib. Nəhayət, Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə ordumuz işğal altında olan torpaqlarımızı azad elədi", - deyərək nazir vurğulayıb.

P.İSMAYILOV

İki əsas maneə var: Mina terroru və Qarabağda infrastrukturun tamamilə məhv edilməsi

Müxbir: Cənab Prezident, bu razılaşma gələcəkdə dəyişməz olaraq qalmalıdır. Qarabağda çox faciələr baş verib. Orada yenidənqurma işlərinə başlamısınız və həmin bölgədə istər erməni, istər azərbaycanlı məcburi köçkünlər olub. Bununla belə, Minsk qrupu artıq bitdimi?

İlham Əliyev: Bəli, Minsk qrupunun ləğvi Azərbaycan tərəfindən danışıqların ilkin mərhələlərində irəli sürülmüş şərtlərdən biri idi. Bizim məntiqimiz bundan ibarət idi ki, Minsk qrupu 1992-ci ildə ATƏM tərəfindən Qarabağ münaqişəsinin həlli üçün yaradılmışdı. Ermənistan rəsmi şəkildə Qarabağı Azərbaycanın hissəsi kimi tanıdığını və münaqişənin başa çatdığını bildirdiyi halda, Minsk qrupunun hüquqi mövqəduluğu absurdur. Əgər onu saxlamaqda ısrarlı olsalar, bu, onların Qarabağla bağlı hələ də ərəzi iddialarının olduğunu göstərir. Bu, mövqeyimizin əsasında dayanan məntiq idi. Ermənistanı anlamaq üçün çox vaxt və səy sərf etdik ki, hər iki tərəf Minsk qrupunun ləğvi ilə bağlı ATƏT-ə məktub yazsın və bu, Prezident Trampın iştirakı ilə baş verdi. Hazırda proses artıq başlayıb və bu, Minsk qrupunun hüquqi süqutunu ifadə edəcək, çünki o, artıq beş ildən çoxdur ki, fəaliyyətsizdir.

Məcburi köçkünlərə gəlincə, Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı erməni məcburi köçkünlə olmayıb, çünki Azərbaycan Ermənistanın ərazisini işğal etməyib, onlar bizim ərazimizi işğal etmişdilər. Buna görə də bu illər ərzində çətin şəraitdə yaşayan çox sayda qaçqın və məcburi köçkünlərimiz

oldu. Biz həтта işğal dövründə də köçürülmə proqramını həyata keçirdik, çünki onların tam əksəriyyəti on ildən artıq müddətdə qadın düşürgələrində yaşayırdı. Prezident seçildiyim andan qadın düşürgələrinin ləğvi prosesinə başladıq və bu işi 2007-ci ildə tamamilə yekunlaşdırdıq. Buna baxmayaraq, minlərlə, on minlərlə soydaşımız uzun illər çox ağır şəraitdə yaşamaqda davam edirdi. Hazırda isə “Böyük Qayıdış” Proqramı çərçivəsində onların doğma yurdlarına qayıdış prosesinə start verilib. Biz artıq 50 mindən çox insanı azad olunmuş ərazilərdə məskunlaşdırmışdıq və bu proses davam edir.

Lakin iki əsas maneə var. Birincisi, minə təhlükəsidir. Ermənilər işğal dövründə həmin ərazilərdə bir milyondan çox minə basdırmışdılar. 2020-ci ilin noyabrında İkinci Qarabağ müharibəsi başa çatdıqdan bu gündək təxminən 400 nəfər minə qurbanı olub. Minalar nəticəsində 70-dən çox insan həlak olub, qalanları isə ağır yaralanıb. Bu səbəbdən biz genişmiqyaslı bərpa işlərinə başlaya bilmirik, çünki, ilk növbədə, təhlükəsizlik təmin edilməlidir.

İkincisi, Qarabağda infrastrukturun tamamilə məhv edilməsidir. Şəhər və kəndlərimiz yerlə-yeksan olunmuşdur. Kanalizasiya, su təchizatı, elektrik xətləri, dəmir yolları, magistral yollar - hamısı tamamilə dağıdılmışdır. Buna görə də bərpanın ilk illərində vəsaitimizin böyük hissəsini məhz infrastrukturun qurulmasına sərf etdik. Paralel olaraq kəndlərin və şəhərlərin tikintisinə də başladıq. Hazırda infrastrukturun inkişafı üzrə artıq yekun mərhələyə yaxınlaşmışıq. Düşünürəm ki, bütün infrastruktur layihələri bəlkə də iki-üç il ərzində tam hazır olacaqdır.

Hazırda isə vəsaitlərimizi daha çox yaşayış layihələrinə yönəldirik. Artıq gözə görünür ki, tamamilə heç nə olmayan yerlərdə binalar ucalır. Planımız bütün keçmiş məcburi köçkünlər üçün normal yaşayış şəraiti və iş yerləri təmin etməkdir. Bu proses artıq başlayıb. Dediym kimi, 50 mindən çox insan artıq öz ata-baba yurdlarında yaşayır.

Prezident İlham Əliyevin Səudiyyə Ərəbistanının “Əl-Ərəbiyyə” telekanalına müsahibəsindən

Özbəkistan bu gün “Özbəkistan - 2030” strategiyası çərçivəsində kompleks islahatlar yolu ilə inamla irəliləyir. Bu genişmiqyaslı proqram əhalinin həyat keyfiyyətinin hərtərəfli yüksəldilməsi, milli iqtisadiyyatın möhkəmləndirilməsi, turizm potensialının artırılması və beynəlxalq əməkdaşlığın genişləndirilməsinə yönəlməkdir. Strategiyamız uğurla həyata keçirilməsi artıq öz böhrəsini verməklə, ölkənin həm regionda, həm də beynəlxalq aləmdə mövqelərini gücləndirir.

İslahatların ən vacib istiqamətlərindən biri vətəndaşların rifahının artırılmasıdır. Təkcə 2024-cü ildə əhalinin real gəlirləri 6,3 faiz artmış, yoxsulluq səviyyəsi isə 2020-ci illə müqayisədə 17 faizdən 11 faizə düşmüşdür.

İqtisadi artım davamlı xarakter almışdır. 2024-cü ilin yekunlarına görə, Özbəkistanın ümumi daxili məhsulu 6,1 faiz artaraq Mərkəzi Asiyanın ən yüksək göstəricilərindən biri olmuşdur. Rəsmi məlumatlara görə, 2024-cü ildə Özbəkistanın əsas kapitalına yönəldilmiş investisiyaların ümumi həcmi 38,36 milyard ABŞ dolları ekvivalentində olmuşdur. Bununla yanaşı, ötən il birbaşa xarici investisiyalar 53,6 faiz artaraq 11,9 milyard ABŞ dolları təşkil etmişdir. İqtisadiyyatın real sektorunda 250 mindən çox yeni iş yeri yaradılmışdır.

Turizmin inkişafına xüsusi diqqət yetirilir. Belə ki, keçən il Özbəkistanı turizm məqsədilə 8,2 milyon xarici vətəndaş ziyarət etmiş, bu isə pandemiya dövründən sonrakı rekord göstəricidir. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2023-cü ildə Özbəkistana 6,6 milyon xarici turist səfər etmişdi, yəni 24,2 faiz artıq qeyd alınmışdır. Həmçinin 2024-cü ildə ölkəyə vətəndaşları 22,7 milyon daxili turizm səfəri həyata keçirmişlər.

2025-ci ilin əvvəlinə Özbəkistanda ümumi tutumu 161 min çarpayılıq 6,1 mindən çox yerləşmə müəssisəsi (otellər, hostellər və qonaq evləri) fəaliyyət göstərir. Ölkədə 2,5 mindən çox otel mövcuddur ki, onların da 18 faizi 4-5 ulduzlu obyektlərdir. Bütün bunlar müstəqil qiymətləndirmələrlə də təsdiqlənir. Ümumdünya Turizm Təşkilatına görə Özbəkistan Avrsiyada ən sürətlə inkişaf edən turizm sektoruna malik ölkələr sırasına daxil olmuşdur.

Daxili islahatlar fonunda xarici siyasət vektoru xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycanla əlaqələrin

Aktam Xaitov, Şahibkarlar və İş Adamları Hərəkatı - Özbəkistan Liberal Demokratik Partiyası Siyasi Şurası İcra Komitəsinin Sədri

Özbəkistan-Azərbaycan strateji qardaşlığı möhkəmlənir

enerji və logistika mərkəzinə çevrilmişdir. Cənab İlham Əliyevin uzaqgörən xarici siyasət kursu əsas tərəfdaşlarla, o cümlədən Özbəkistanla daha yaxın münasibətlərə xidmət edir.

Azərbaycanın iqtisadi uğurları Özbəkistanla enerji, nəqliyyat, kənd təsərrüfatı və ticarət sahələrində qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün əlverişli zəmin yaradır. Bu əlaqələrin dərinləşməsi iki ölkənin iqtisadiyyatlarının vahid məkan daxilində inteqrasiyası üçün yeni imkanlar açır.

Birincisi, Özbəkistan ilə Azərbaycanı ortaq məqsədlər, baxışlar və istəklər birləşdirir. Xalqlarımız hər zaman qardaşlıq və etimad münasibətləri üçün əsas olan tarix, oxşar dəyərlər, dil və mədəniyyətlə bir-birinə bağlıdır.

Bununla əlaqədar olaraq mənim üçün prinsipial əhəmiyyət daşıyan bir məqamı ayrıca vurğulamaq istədim. Azərbaycanda yüksək səviyyədə təşkil olunmuş beynəlxalq tədbirlərdə iştirakım sayəsində mənə iki dəfə işğaldan azad edilmiş ərazilərə səfər etmək nəşib olmuşdur. Qədim və simvolik Şuşa şəhərinə səfər mənim üçün yadda qalan hadisə idi. Azərbaycan xalqı üçün dərin tarixi, mədəni və mənəvi əhəmiyyətə malik Şuşa bu gün yenidən mədəniyyət və dirçəliş mərkəzi statusunu bərpa edir. Mən də öz növbəmdə fürsətdən istifadə edərək Azərbaycan xalqının qələbə sevincinə qoşulur,

inkışafın kompleks şəkildə inkışafına sadiqliyini göstərir.

İmzalanan sənədlər arasında “Azərbaycan Respublikası ilə Özbəkistan Respublikası arasında 2025-2027-ci illər üzrə sənaye əməkdaşlığı Proqramı”, “Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi ilə Özbəkistan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi arasında 2025-2027-ci illər üçün kənd təsərrüfatı və ərzaq təminatı sahəsində əməkdaşlığın gələcək inkışafı üzrə Praktiki Fəaliyyət Planı (“Yol xəritəsi”)” və “Azərbaycan Respublikası ilə Özbəkistan Respublikası arasında ticarət dövriyyəsinin 2030-cu ilədək 1 milyard ABŞ dollarına çatdırılması üzrə kompleks tədbirlərin və layihələrin formalaşdırılması və həyata keçirilməsinin təmin edilməsi üzrə Fəaliyyət Planı” mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Görüşün ən önəmli nailiyyətlərindən biri Özbəkistanın Avropaya “yaşıl” elektrik enerjisinin ixracı üzrə birgə layihənin icrasını sürətləndirilməsinə dair razılaşma olmuşdur. Bu layihə Mərkəzi Asiya və Cənubi Qafqazda “yaşıl keçid” strategiyasının daha geniş hissəsi ola, perspektivdə regionun enerji müstəqilliyini və ekoloji təhlükəsizliyini gücləndirə bilər.

Digər önəmli məqam Transxəzər Nəqliyyat Dəhlizində (Orta Dəhliz) nəqliyyat əlaqələrinin inkışafıdır. 2025-ci ilin əvvəlindən başlayaraq Özbəkistan və Azərbaycan

qazanması əlamətdar hadisədir. 2025-ci ildə gənclər və mədəniyyət mübadiləsi sahəsində bir sıra birgə tədbirlər də həyata keçirilir.

Bakıda “Özbəkistan” parkının tikintisinə başlanması və Özbəkistan Respublikası Səfirliyinin yeni binasının açılışı mühüm rəmzi addımlardır. Buna cavab olaraq Özbəkistanda “Azərbaycan” parkının və “Sea Breeze” turizm kompleksinin tikintisinə hazırlıq gedir. Bu təşəbbüslər mədəni və diplomatik dəyərə malikdir, qardaş xalqa hörməti və iki xalqın mənəvi yaxınlığını möhkəmləndirmək istəyini nümayiş etdirir.

Beynəlxalq və regional gündəmdə ölkələrin liderləri həmrəyliyi və beynəlxalq platformalarda bir-birinə dəstəyi gücləndirmək niyyətlərini təsdiqləmişlər. Özbəkistan ardıcıl olaraq bütün münaqişələrin və mübahisəli məsələlərin yalnız sülh yolu ilə, diplomatiya əsasında həllinə tərəfdardır. Azərbaycanın bu yanaşmanı dəstəkləməsi iki ölkənin beynəlxalq təşkilatlarda ortaq səsinə gücləndirir.

Müasir dünyada təkə dövlətlərarası deyil, həm də partiyalararası münasibətlərin xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyi bir dövrdə Özbəkistan və Azərbaycan yetkin, strateji cəhətdən düşünülmüş qardaşlıq münasibətlərini nümunəsini nümayiş etdirirlər. Bu kontekstdə xüsusi olaraq vurğulamaq istərdik ki, 2022-ci ilin noyabr ayında cənab İlham Əliyevin partiyamızın nümayəndə heyətini

qəbul etməsi yüksək dərəcədə rəmzi mənə daşıyan bir hadisə idi. Qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin bu diqqəti UzLiDeP tarixində ən yaddaqalan səhifələrdən biri kimi həkk olunmuşdur.

Şəxsən mənəm üçün bu qəbul iki dost ölkə arasında yüksək etimad və qarşılıqlı anlaşmanın növbəti parlaq təsdiqi, həmçinin Azərbaycan tərəfinin Özbəkistanla tərəfdaşlığın inkışafına xüsusi diqqət yetirməsinin sübutu oldu. Azərbaycan dövlətinin lideri Yeni Azərbaycan Partiyası ilə UzLiDeP arasında qarşılıqlı fəaliyyətin yüksək səmərəliliyini

vurğulayaraq, qarşılıqlı səfərlərin davam etdirilməsi, dialoqun dərinləşdirilməsi, əməkdaşlıq platformalarının genişləndirilməsi və siyasi əlaqələrin möhkəmləndirilməsinin əhəmiyyətini qeyd etdi.

İki ölkə liderlərinin siyasi iradəsinin bariz nəticəsi 2024-cü ildə Azərbaycanca böyük bir sənədin - Yeni Azərbaycan Partiyası ilə Sahibkarlar və İş Adamları Hərəkatı - Özbəkistan Liberal Demokratik Partiyası arasında Əməkdaşlıq Memorandumunun imzalanması oldu. Bu sənədin imzalanması əldə olunmuş razılaşmaları möhkəmləndirməklə yanaşı, bərabərlik, qarşılıqlı dəstək və ortaq hədəflərə əsaslanan partiyalararası əməkdaşlığın yeni mərhələsinə start verdi.

Bu sənəd “Azərbaycan Respublikası ilə Özbəkistan Respublikası arasında strateji tərəfdaşlığın dərinləşdirilməsi və hərtərəfli əməkdaşlığın genişləndirilməsi haqqında Bəyannamə”nin müddəalarının həyata keçirilməsinin bir nümunəsinə çevrildi.

Bu gün sözügedən memorandum çərçivəsində nümayəndə heyətlərinin qarşılıqlı səfərləri uğurla həyata keçirilir, təşkilatı-ideoloji xarakterli aktual məsələlər ətrafında partiyalararası müzakirələr, partiya quruculuğu və seçicilərlə iş sahəsində qabaqcıl təcrübə mübadiləsi aparılır.

Beləliklə, YAP ilə UzLiDeP arasında partiyalararası əlaqələr Azərbaycan-Özbəkistan strateji dialoqunun dərinləşməsi üçün mühüm mexanizmə çevrilir, xalqlarımız arasında dostluğun möhkəmlənməsinə xidmət edir, bütövlükdə, regional sabitlik, inkışaf və tərəqqiyə dəyərli töhfə verir.

Bu, açıq şəkildə göstərir ki, ölkə daxilində aparılan islahatlar onun beynəlxalq nüfuzu ilə birbaşa bağlıdır. Partiyalararası institutları inkışaf etdirməklə, iqtisadiyyatı gücləndirməklə və humanitar əlaqələri genişləndirməklə nəinki daxili problemləri həll edir, həm də məhruban qonşuluq və regional sabitliyin möhkəmləndirilməsinə mühüm töhfə verirlər. Bu baxımdan, imzalanmış Memorandum sadəcə bir sənəd deyil, həm də Özbəkistan ilə Azərbaycan arasında strateji əlaqələr fonunda praktik bir yol nümunəsinə çevrilmiş, öz səmərəliliyini və həyatı əhəmiyyətini nümayiş etdirmişdir.

möhkəmləndirilməsi Özbəkistanın pragmatizm və şəffaflığa əsaslanan yeni diplomatiyasının parlaq nümunələrindəndir. 2024-cü ildə Azərbaycan ilə Özbəkistan arasında ticarət dövriyyəsi tarixi maksimum səviyyəyə yüksəlməklə 250,0 milyon dollardan çox olmuşdur. Hökumətlərarası Birgə Komissiya yaradılmış, tekstil sənayesi, kimya və logistika sahələrində birgə layihələr həyata keçirilməkdədir. Azərbaycan biznesi Nəvai və Cizzak vilayətlərində investisiyalara böyük maraq göstərir.

Beləliklə, sürətlə dəyişən geosiyasi şərait və regional həmrəyliyə artan tələbat fonunda Özbəkistan ilə Azərbaycan arasındakı strateji tərəfdaşlıq daha möhkəm və məzmunlu xarakter alır. Dövlətlərimiz qarşılıqlı hörmət, pragmatizm və qardaşlıq həmrəyliyi əsasında əməkdaşlığın necə qurula biləcəyini nümayiş etdirir. Üstəlik, ölkələrimiz dayanıqlıq, açıqlıq və sülhə yönəlməsi regional əməkdaşlığın nümunələrindən birinə çevrilirlər.

Bu ilin iyul ayının əvvəlində Bakıda keçirilən Azərbaycan-Özbəkistan Ali Dövlətlərarası Şurasının ikinci iclası iki ölkə münasibətlərinin inkışafında yeni mərhələ olmuşdur. Özbəkistan Respublikasının Prezidenti cənab Şavkat Mirziyoyevin Azərbaycanca dövlət səfəri qarşılıqlı etimad və strateji dəstəyin mühüm simvoludur.

Özbəkistanın dövlət başçısı xüsusi vurğulamışdır ki, səfər və Şura iclası iki ölkə arasında diplomatik əlaqələrin qurulmasının otuzuncu ildönümündə keçirilir. Bu hadisə yalnız simvolik deyil, həm də dərin praktik mənə daşıyır. Belə ki, Daşkənd ilə Bakı arasında siyasi, iqtisadi, humanitar və nəqliyyat əlaqələri görünməmiş məzmun almış, ölkəmizin Prezidentinin qeyd etdiyi kimi, “münasibətlərimiz tarix boyunca heç vaxt bugünkü kimi yüksək səviyyədə olmamışdır”.

Xüsusi qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, infrastrukturun inkışafı və investisiya cəlb ediciliyinin artırılması strategiyasını ardıcıl həyata keçirməklə Azərbaycanın dayanıqlı iqtisadi inkışafında əsas rol oynamışdır. Bu sayələr sayəsində ölkə Avrasiyanın mühüm

partiyamız adından Azərbaycan Respublikasının ərəzi bütövlüyünün və suverenliyinin bərpası ilə nəticələnən böyük zəfəri tarixi ədalətin təntənəsi kimi qiymətləndirirəm.

Mən şəxsən yerindəcə əmin oldum ki, cənab İlham Əliyevin müdrik rəhbərliyi altında Azərbaycan keçmiş münaqişə bölgəsi də daxil olmaqla, regionda məhruban qonşuluq, əməkdaşlıq və tərəqqi mühiti yaratmağa çalışır. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə aparılan bərpa-quruculuq işlərinin və infrastruktur layihələrinin icra sürətini yüksək qiymətləndirməklə xüsusi qeyd etmək istərdim ki, Azərbaycanın ortaya qoyduğu nümunə yaradıcı yanaşma və milli birlik modelidir.

İkincisi, qarşılıqlı siyasi etimad mətəmədi dövlətlərarası əlaqələrlə möhkəmlənir. Son aylarda Xivədə ilk Parlamentlərarası Forum, Əndicəndə 60-dan çox sazişin imzalanması ilə nəticələnən Rəktorlar Forumu, eləcə də Bakıda Hökumətlərarası Komissiya-nın iclası və Regionlar Forumu baş tutmuşdur. Bütün bunlar tərəfdaşlıq proseslərinə mərkəzi hakimiyyətdən regionlara və universitetlərə qədər ən müxtəlif səviyyələrdə cəlb olunmanın göstəricisidir.

Üçüncüsü, iqtisadi gündəm Ali Dövlətlərarası Şurasının ikinci iclasının əsas mövzusu olmuşdur. Təsdiqi deyil ki, 2025-ci il iki ölkə arasında iqtisadi əməkdaşlıq illi elan edilmişdir.

Hazırda Azərbaycan və Özbəkistanda təxminən 300 birgə müəssisə fəaliyyət göstərir. Birgə investisiya layihələrinin portfeli 4 milyard dollara çatmışdır və bu, yalnız başlanmışdır. Yaxın illərdə ticarət və investisiya həcmələrinin illik 1 milyard dollara çatdırılması planlaşdırılır.

Sözügedən iclasda sənaye, infrastruktur, kənd təsərrüfatı, turizm, səhiyyə və maliyyə sahələrində layihələrin həyata edən xüsusi Əməkdaşlıq Proqramı təqdim edilmişdir. Eyni zamanda, birgə investisiya şirkətinin fəaliyyətinin fəallaşdırılması, Sahibkarlar Şurasının yaradılması, Sənaye və İqtisadi Zonalar Forumunun təşkilə təşəbbüsləri dəstəklənmişdir. Bu, tərəflərin yalnız əmənaevi ticarətə deyil, əlavə dəyər zəncirlərinin, yüksək texnologiyalı sektorların və dayanıqlı

yükdaşmalara “e-Permit” elektron icazə sistemi tətbiq etmiş, bunun nəticəsində illik daşımaların həcmi 1 milyon tonu keçmişdir. Orta Dəhliz inkışaf etdikcə Mərkəzi Asiya, Cənubi Qafqaz, Türkiyə və Avropanı birləşdirən strateji arteriyaya çevrilir. Gələcəkdə bu mərsut geosiyasi cəhətdən qeyri-sabit ərazilərdən yan keçməklə Şərqlə Qərbdə arasında logistikanın əsas elementinə çevrilə bilər.

Bundan başqa, “Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal Inkışaf və Nəqliyyat Nazirliyi ilə Özbəkistan Respublikasının Nəqliyyat Nazirliyi arasında gəmiçilik və gəmiqayırma sahələrində əməkdaşlıq haqqında Niyət Protokolu”nun imzalanması da Xəzər dənizində dəniz logistikasının genişləndirilməsi üçün yeni imkanlar açır.

Humanitar sahədə imzalanan sənədlər göstərir ki, Daşkənd və Bakı arasındakı strateji tərəfdaşlıq yalnız pragmatik maraqları deyil, həm də dayanıqlı və inklüziv inkışaf məsələlərini əhatə edir. “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Özbəkistan Respublikası Hökuməti arasında ərtaf mühitin mühafizəsi sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş”, “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Özbəkistan Respublikası Hökuməti arasında ərtaf mühitin mühafizəsi sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş”, “Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi ilə Özbəkistan Respublikasının Prezidenti yanında Milli Sosial Müdafiə Agentliyi arasında sosial müdafiə sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu”nun icrası ilə bağlı 2025-2027-ci illər üzrə Tədbirlər Planı” da imzalanmışdır.

Bütün bunlar BMT-nin Dayanıqlı Inkışaf Məqsədlərinin həyata keçirilməsi üzrə iki ölkənin sayələr kontekstində xüsusiə vacibdir. Belə olan halda biz ekoloji problemlər, təhsil, sosial dəstəyin də diqqət mərkəzində olduğu sosial siyasətdə regional liderlik nümunəsini görürük.

Mədəni əlaqələr də güclənir. Belə ki, Azərbaycanın “Şirvan” sazçı folklor qrupunun Xivədə keçirilən IV Beynəlxalq Baxşı Sənəti Festivalında “Qran-pri” mükafatını

Zəngəzur dəhlizi qitələri birləşdirən vacib nəqliyyat əlaqəsi olacaq

Prezident: İkinci Qarabağ müharibəsi bizim Qələbəmizlə başa çatdıqdan sonra bu yolu zorla ələ keçirə bilərdik

Müxbir: Cənab Prezident, əldə edilən bu razılaşmadan irəli gələn əsas məsələlərdən biri də Azərbaycanın arzusu olan və ya bəzələrinin “Trump marşrutu” adlandırıldıqları Zəngəzur dəhlizinin reallaşmasıdır. Mənim sualım belədir: “Necə oldu ki, “Trump marşrutu” ideyası ortaya çıxdı? Həmin marşrut Azərbaycanla hansı mərhələləri vəd edir? Bu isə təbii ki, Sizin dəstəyinizlə baş tutacaq. Bu keçid Azərbaycanla Avropa arasında mühüm strateji rol oynayacaqmı?”

İlham Əliyev: Bu suala cavab vermək üçün bir qədər tarixə nəzər salmalıyam və təməllərə izah etməliyəm ki, necə oldu Azərbaycan iki yərə bölündü. Bu, Azərbaycanın sovetləşməsinin ilk aylarında baş verdi. 1917-ci ildə Rusiya imperiyası süqut etdikdən sonra Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yaradıldı. Bu, 1918-ci ilin mayında qurulan, müsləman dünyasında ilk demokratik respublika idi. Lakin o, yalnız 1920-ci ilin aprel ayınadək mövcud oldu - həmin vaxt Rusiyanın ordusu Azərbaycana daxil olaraq onu işğal etdi. 1917-ci ildə inqilab edən bolşeviklər xalqa yalan vədlər verirdilər. Şüarlar var idi: “zavodlar fəhlələrə, torpaq kəndlilərə, xalqlara azadlıq”. Biz öz dövlətimizi qurduq, amma bolşeviklər bu dövləti əlimizdən aldılar. 1920-ci ilin aprelində rus ordusu Azərbaycana daxil olub onu işğal etdi. Cəmi bir neçə ay sonra - həmin ilin noyabrında sovet Rusiyası hökuməti qərar qəbul etdi ki, Zəngəzur - bizim “Qərbi Zəngəzur” adlandırdığımız ərazini Azərbaycandan alıb Ermənistanla versin. Bununla da Azərbaycan iki yərə bölündü: əsas hissə və Naxçıvan. Qərbi Zəngəzur isə onların arasında qaldı.

Sovet dövründə bu, problem deyildi, çünki sərhədlər yox idi, müharibə də yox idi. İnsanlar avtomobillə və ya dəmir yolu ilə Azərbaycanın əsas hissəsindən Naxçıvana sərbəst şəkildə gedə bilirdilər. Amma Ermənistan Azərbaycana qarşı təcavüzə başlayandan sonra bu əlaqə xəttini kəsdi. Ermənilər dəhlizi bağladılar.

Bu gün Naxçıvana getmək üçün ya təyyarə ilə uçmalıyıq, ya da avtobus və ya avtomobillə İran ərazisindən keçməliyik. Yaxud daha uzun marşrutla - Gürcüstan və Türkiyə ərazilərindən keçərək Naxçıvana daxil olmalıyıq. Bu, çox narahatlıq və problemlər yaradır. İkinci Qarabağ müharibəsi bizim Qələbəmizlə başa çatdıqdan sonra bu yolu zorla ələ keçirə bilərdik. Həmin vaxt Ermənistan ordusu mənavi cəhətdən tamamilə sarsılmışdı. Ermənistan ordusunda müharibədən qaçan 12 min fərarli olmuşdu, Azərbaycan Ordusunda isə sıfır. Azərbaycan Ordusunda yüksək ruh, insanlarda böyük həvəs oyanmışdı və qarşıımızda heç kəs dayana bilmirdi. Biz 2020-ci il noyabrın 10-da, sadəcə, sərhədimizdə dayandıq, bu yolu zorla ələ keçirmədik, amma Ermənistanla bildirdik ki, onlar Naxçıvanla əlaqəmizi kəsə bilməzlər. Təxminən beş il ərzində bu əlaqə xətləri ilə bağlı onlarla danışıqlar apardıq. Bu müddət

ərzində Naxçıvanla birləşmək üçün Ermənistan sərhədində dəmir yolu tikməyə və magistral yollar salmağa başladıq. Magistral yol layihələrinin, eləcə də dəmir yolunun ola bilsin gələn il hazır olacağını gözləyirik.

Amma təxminən beş il ərzində Ermənistan bizim tələblərimiz və qanuni istəklərimiz qarşısında konstruktiv mövqə nümayiş etdirmirdi. Bu səbəbdən Prezident Trump və onun komandası prosesə cəlb olunduqda, vasitəçilik etmək istəyəndə biz onlara belə mesaj verdik: Zəngəzur dəhlizi fəaliyyətə başlamalı və təhlükəsiz olmalıdır, yəni, Azərbaycan vətəndaşları bu 40 kilometrden çox məsafəni təhlükəsiz keçə bilməlidirlər, güclü təhlükəsizlik zəmanətləri təmin edilməlidir. Yalnız Ermənistanın verdiyi zəmanətlər kifayət deyil. Trump administrasiyası bu qanuni nəarahatlığı doğru şəkildə qəbul etdi və bunun nəticəsində TRIPP (“Trumpin Beynəlxalq Sülh və Rifah Marşrutu”) meydana gəldi. Prezident Trump Zəngəzur dəhlizinə öz adını verdikdən sonra əminəm ki, bu layihə çox yaxın zamanda reallaşacaq. Fiziki infrastrukturun, yəni, dəmir yolunun tikintisi uzun vaxt tələb etməməlidir, çünki məsafə cəmi 42 kilometrdir. Əgər biz tikməli olsaq, bir il ərzində tamamlayardıq. Ermənistan üçün isə bəlkə də daha bir neçə il lazım olacaq, çünki dəmir yolu tikintisi sahəsində bizim təcrübəmiz daha çoxdur.

Müxbir: Amerikalı sərmayədarlar tərəfindən?

İlham Əliyev: Hələ qərar verilməyib, amma bəli, bu, amerikalı investorlar tərəfindən həyata keçirilə bilər. Əslində, bizim üçün bu, vacib deyil. Bizim üçün əsas odur ki, yol tikilsin və beynəlxalq təhlükəsizlik zəmanətləri olsun. Başqa sözlə desək, azərbaycanlılar Naxçıvandan ölkənin əsas hissəsinə və geri səyahət edərkən narahatlıq hiss etməməlidirlər. Uzunmüddətli mübarizəni və düşmənciliyi nəzərə alaraq, təhlükəsizlikdən narahat olmamalıdır. Düşünürəm ki, layihənin həyata keçirilməsi çox yaxındır və indi iş Ermənistanın üzərinə düşür. Bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycanın iki hissəsinin birləşdirən bütün infrastruktur bizim ərazimizdə artıq yaradılıb. Amma bu, yalnız Azərbaycanın iki hissəsinin birləşdirilməsi demək deyil, bu, yeni nəqliyyat xəttini kəsmək deməkdir.

Bu gün Orta Dəhlizin bir qolu - Asiyanın Xəzər dənizi üzərindən gedən yol Azərbaycandan Gürcüstan, Türkiyəyə və sonra Avropaya, həmçinin Gürcüstan limanlarına çıxır. Bu, Asiyanı Avropaya Azərbaycanın ərazisindən birləşdirən yeganə yoldur. Zəngəzur dəhlizi və ya TRIPP isə alternativ yaradacaq.

İkinci dəhliz Ermənistan ərazisindən keçəcək. Bu isə Ermənistan üçün faydalıdır. Mən bu mesajı erməni həmkarlarıma çatdırmağa çalışmışam ki, nəticədə onlar tranzit ölkəyə çevriləcəklər. Potensialı varsa, hər bir ölkə tranzit ölkəyə çevrilməyə çalışır. Məsələn, biz tranzit ölkə olmaq istəyirik. İstəyirik ki, Şərqdən Qərbə, Şimaldan Cənuba dəhlizlər Azərbaycandan keçsin. Ermənistan isə işğal səbəbindən bu imkanlardan məhrum olmuşdu. Ölkədən keçən tranzit yoxdur. Zəngəzur dəhlizi sayəsində Ermənistan nəqliyyatdan tranzit haqqı əldə edəcək. Azərbaycanın ərazisi vasitəsilə Asiyanı Avropaya daşıyan yüklərin həcmi hər il artdığını nəzərə alsaq, əminəm ki, Zəngəzur dəhlizi qitələri birləşdirən vacib nəqliyyat əlaqəsi olacaq.

Prezident İlham Əliyevin Səudiyyə Ərəbistanının “Əl-Ərəbiyyə” telekanalına müsahibəsindən

Biz siyasətimizi Prezident kimi siyasətçilərə əsasən qururuq

Müxbir: Cənab Prezident, Siz Zəngəzurun vacibliyi haqqında danışdınız. Həmin imzalanmadan sonra iki tərəf var - Rusiya və İran. Mən İrandan başlayım. Bildiyim qədər, İran Prezidenti Azərbaycana səfər edib. Onun kökləri azərbaycanlılarla bağlıdır. O, burada Azərbaycan dilində danışdı. Hazırkı geosiyasi dəyişikliklərdən sonra Azərbaycan ilə İran arasında münasibətləri necə görürsünüz?

İlham Əliyev: Bəli, haqlısınız. İran Prezidenti Azərbaycana səfər edib, əslində, iki dəfə səfər edib. Birincisi, rəsmi səfər idi, ikincisi isə Xankəndi şəhərində, azad edilmiş Qarabağda İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə görüşünə qatıldı. Biz onunla çox yaxşı işgüzar münasibətlər qurmuşuq.

Bəli, siz tamamilə haqlısınız, o, azərbaycanlıdır. O, mənim kimi cəmi qanı daşıyır. Biz eyni dildə danışırıq. Tərcüməçiyə ehtiyacımız yoxdur. O, ictimai tədbirlərin birində Azərbaycan poeziyası ilə bağlı biliklərini nümayiş etdirdi və heç bir qeydə ehtiyacı yox idi. Çox istedadlı insandır.

Müxbir: Buna görə də maraqlıdır.

İlham Əliyev: Bu, haqiqətdə yaxşı fürsətdir. Düşünürəm ki, bizim şəxsi münasibətlərimiz və onun administrasiyası ilə mənim administrasiyam arasında münasibətlər çox konstruktiv, çox mehribandır. İranın yeni hadisələrlə bağlı rəsmi mövqeyinə gəlincə, biz bunu çox əsaslı və çox müsbət hesab edirik. Mən rəsmi mövqə deyəndə Prezidentin, xarici işlər nazirinin mövqeyini nəzərdə tutaram. Bu, rəsmi mövqə hesab olunur.

Müxbir: Digərlərinin mövqeyi necə?

İlham Əliyev: Biz siyasətimizi İran xalqı tərəfindən seçilən və öz vəzifəsini yerinə yetirmək səlahiyyətinə malik olan, yəni, Prezident kimi siyasətçilərə əsasən qururuq. Hazırda müşavir kimi adlandırılan bəzi keçmiş rəsmilər tərəfindən müəyyən fikirlər səsləndirilmişdir. Nə məsləhətlər verirlər, bilmirəm. Dərhal reaksiya oldu...

Müxbir: Siz rəhbərin müşavirini və digərləri nəzərdə tutursunuz?

İlham Əliyev: Bəli. Bu mövqə bizim üçün heç cür əhəmiyyətli deyil. Bizim üçün bunun əhəmiyyəti sıfırdır, çünki dövlətlərarası münasibətlərimiz hökumətlər, prezidentlər, xarici işlər nazirləri arasında qurulur. Buna görə də dırnaqarası müşavirlərin bu yalançı rəvayətlərinə qətiyyətlə məhəl qoymuruq. Beləliklə, bizim üçün hər şey aydındır. Prezidentin mövqeyi tamamilə məntiqlidir və ona əsaslanır ki, Zəngəzur dəhlizi heç bir halda İran üçün təhlükə deyil. Bəzi media orqanlarında, bəzi internet saytlarında Azərbaycanın Zəngəzuru işğal edəcəyinə, İranla Ermənistan sərhədini kəsəcəyinə dair planlar barədə çoxlu şayiələr yayılmışdır. Bu, tamamilə yalandır. Bizim belə bir niyyətimiz yoxdur. Hər halda, etmək istəsəydik, edərdik. 2020-ci ilin noyabr ayında bunu etmək çox asan idi. Bu son beş il ərzində də bunu etmək çox asan idi. Cəmi 40 kilometrdir, hərbi baxımdan çox vaxt aparmayacaqdı. Sadəcə, hər iki tərəfdən - Naxçıvandan və Azərbaycanın bu tərəfindən gəlməsinə və götürülməsinə.

Müxbir: Azərbaycanın bunun üçün də gücü var?

İlham Əliyev: Bəli, əlbəttə ki, bunu hamı bilir. Hətta pis məsləhətlər verənlər də bilirlər ki, bunun üçün bizim gücümüz var. Biz təcavüzkar olmadığımız üçün bunu etmədik. Biz işğal edən ölkə deyilik, biz əraziləri azad edən insanlar və ölkəyik. Bizim işimiz bundan ibarət idi və bizim müharibə də ədalətli idi. Müharibəmiz azadlıq müharibəsi idi. Müharibəni öz torpaqlarımızda, ədalətin bərpasına aparmışdıq. Beləliklə, bu baxımdan hesab edirəm ki, bizim indi Ermənistan-İran sərhədini kəsməyi planlaşdırdığımızla bağlı bütün bu söz-söhbətlər tamamilə əsassızdır. Bunu hamı bilir. Yeri gəlmişkən, bu beş il ərzində Ermənistan Zəngəzur dəhlizinin açılmasına mane olanda biz İran Hökuməti ilə yenə də hökumətlərarası razılığa

gəldik ki, İran ərazisində əlavə yol çəkiləcək və o, Araz çayının adı ilə - “Araz dəhlizi” adlanırdı. Azərbaycan Ermənistanıdan yan keçmək üçün Araz çayı üzərində körpünün tikintisinə xeyli vəsait yatırır. Xəritəyə baxsanız, bunun qətin olmadığını göreceksiniz. Siz, sadəcə olaraq, Ermənistan-Azərbaycan sərhədində çatırsınız, sonra sola dö-nürsünüz, çay üzərində körpü tikirsiniz və İran ərazisində 40 kilometr gedirsiniz, sonra yenidən Naxçıvana daxil olursunuz. Belə ki, bu layihə artıq icra mərhələsindədir. Ermənistanın keçən dəhliz açılanda bizim iki yolumuz olacaq, yükləri çatdırmaq üçün daha çox imkanlarımız olacaq - bir yolla İrandan, digər yolla Ermənistandan. Biz İran hökumətindəki həmkarlarımızla onu da müzakirə etdik ki, çayın digər sahilində, İran ərazisində dəmir yolunun tikintisi zərurəti yarana bilər. Belə olarsa - İran həmin yolu inşa etsə, yüklərin bir hissəsi İrandan keçəcək. Daha önəmli-si odur ki, yanlış məsləhətlər verən bəzi müşavirlər də başa düşməli ki...

Müxbir: Yenə də həmin müşavirlər...

İlham Əliyev: Bu, təkəzə Azərbaycanla Azərbaycan arasında deyil, təkəzə Şərqlə Qər arasında deyil, həm də Şimala Cənub arasında bağlıdır. Bu gün Cənub-Şimal dəhlizi...

Müxbir: Zəngəzur dəhlizi İranda mövcud olan Şimal dəhlizinə təsir edəcəkm?

İlham Əliyev: Bəli, bu, sadəcə, dəstək olacaq. Çünki əvvəlcə planlaşdırılmış və layihələndirilmiş Şimal-Cənub dəhlizi Şimaldan, Şimali Avropadan, Rusiyadan, Azərbaycandan, İrandan, Fars körfəzindən düz xətlə gedir. Xəritəyə baxsanız, o, Azərbaycan ərazisindən, qismən də Xəzər dənizinin sahilindən keçməkdədir.

Müxbir: Bu yollar bir nöqtədə birləşir?

İlham Əliyev: Bəli, hazırda belədir. Deməli, bu, tamamilə Azərbaycan ərazisində tikilmiş həqiqi Şimal-Cənub dəhlizidir. Rusiya sərhədindən İran sərhədində dəmir və magistral yolları əlaqəmiz var. Çatışmayan hissə İran ərazisindədir. Onlar təxminən 150 kilometrlik və ya daha çox hissəni tikməlidirlər. Lakin bu, müəyyən vaxt aparacaq, bəlkə də bir neçə il. Bos, Şimala Cənub arasındakı əlaqələr necə qurulacaq? Zəngəzurdan keçə bilər. Xəritəni göz önünə götürsəniz, həmin yol Şimali Avropadan Rusiyaya, Azərbaycana, sonra Azərbaycandan Zəngəzura gedə, Naxçıvana daxil ola, - və oradan isə bizim İranla dəmir yolu əlaqəmiz var, - və onunla Fars körfəzinə çıxmaq olar. Deməli, əslində, Zəngəzur dəhlizi təkəzə Şərq-Qərb deyil, həm də Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi olacaq. Deməli, Rusiyadan Azərbaycana, İrana gedən Şimal-Cənub marşrutundan əlavə, bizim digər marşrutumuz da olacaq - Rusiyadan Azərbaycana, Ermənistanla, Naxçıvana və İrana. Beləliklə, düşünürəm ki, bütün region üçün həminin udacağı vəziyyət yaranacaq və heç kim bundan itirməyəcək. Sualınıza qayıdaraq qeyd edirəm, mən bilərəm ki, İran Hökuməti bunu başa düşür və Azərbaycan bütün bölgə ölkələri arasında regional əməkdaşlığı gücləndirmək üçün hər şeyi edəcək.

Prezident İlham Əliyevin Səudiyyə Ərəbistanının “Əl-Ərəbiyyə” telekanalına müsahibəsindən

Azərbaycan-ABŞ birgə investisiya platforması yaradılır

Avqustun 26-da Nazirlər Kabinetində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin tarixi

Vaşinqton səfərinə həsr olunmuş xüsusi iclasında çıxış edən Mikayıl Cəbbarov Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinin perspektivlərindən danışarkən bildirib ki,

30 ildə 19 milyard dollara yaxın investisiya

Azərbaycan-ABŞ iqtisadi və ticarət əməkdaşlığının uzun illərdir ki, yüksələn xətlə inkişaf etdiyini xatırladan M. Cəbbarovun sözlərinə görə, iqtisadi əlaqələrin müqavilə-hüquq bazasını ötən dövrdə imzalanmış 87 sənəd təşkil edir. 2007-ci ildə əməkdaşlığın institusional mexanizmi kimi yaradılan Azərbaycan-ABŞ İqtisadi Tərəfdaşlıq Komissiyası birgə təmasların inkişafında müstəsna rol oynayıb. Komissiyanın sonuncu (4-cü) iclası 2019-cu ilin mayın 17-də Bakıda keçirilib və həmin dövrə qədər qarşıya qoyulmuş prioritetlər üzrə müsbət nəticələrə nail olunub. Bu təşəbbüslər dövlətlər arasında əmtəə mübadilələrinin davamlı artmasına səbəb olub və 2024-cü ildə Azərbaycan-ABŞ ticarət dövriyyəsinin dəyəri 1,7 milyard dollar təşkil edib. ABŞ

Azərbaycanın xarici ticarət dövriyyəsində 5-ci, o cümlədən idxalında 4-cü,

ixracında isə 24-cü yeri tutur.

Ötən illərdə tərəflər arasında investisiya dinamikaşı hər il artımla irəliləyib. ABŞ şirkətləri üçün investisiya cəlbəediciyi qoruyub saxlayan Azərbaycan iqtisadiyyatının müxtəlif sahələrinə irihəcmi sərmayələr yatırılıb. Ötən 30 ildə ABŞ Azərbaycana, ümumilikdə, 18,9 milyard dollar, o cümlədən neft-qaz sektoruna 17,4 milyard dollar, qeyri-neft-qaz sektoruna isə 1,5 milyard dollar investisiya yönəldib. Ölkəmizin kənd təsərrüfatı, sənaye, nəqliyyat, tikinti, ticarət sahələrində 300 Amerika şirkət qeydiyyatla alınmaqla, onlardan 220-si aktiv fəaliyyətini davam etdirir.

dəstəyi göstərmək üçün innovativ alətlər

təqdim edəcək. “EXIM Bank” və “SpaceX” kosmik texnologiyalar, süni intellekt, yeni sənaye quruculuğu transferi sahəsində aparıcı dəstəyini göstərəcək. ABŞ şirkətlərinin Azərbaycanın bərpaolunan enerji sektoruna da böyük marağı böyükdür və bu istiqamətdə fəal məsləhətləşmələr aparılır.

İkitərəfli münasibətlərdə fəal yer almağa çalışan

iki ölkə arasında iqtisadi əməkdaşlığın tamamilə yeni genişlənməsinə səhəfəsi açılıb. Azərbaycanın dövlət başçısının avqustun 8-də ABŞ-a səfəri çərçivəsində

Azərbaycan ABŞ-in 10 müttəfiqini qazla təmin edir

İki ölkə arasında ötən əsrin əvvəllərindən möhkəm təməli qoyulmuş enerji əməkdaşlığı yeni müstəviyə qədəm qoyur. 1994-cü ildən Azərbaycanın özmkar enerji diplomatiyasını qətiyyətlə dəstəkləyən və “Əsrin müqaviləsi”ndə və sonrakı sazişlərdə nəhəng şirkətləri ilə (“Exxon”, “Mobil”, “Chevron”) təmsil olunan ABŞ Şərq-Qərb enerji dəhlizlərinin formalaşmasında birnəməli mövqeyi ilə ölkəmizin strateji tərəfdaşı olub. Habelə, BTC, TANAP, TAP kəmərlərinə siyasi dəstək verən güc mərkəzlərdən biri kimi ABŞ bu la-

yiylərin sülh və rifah, əsil enerji həmrəyliyi dəhlizlərinə çevrilməsində dəstəkvərci siyasətini davam etdirir. Donald Trampın birinci prezidentlik dövründə Cənub Qaz Dəhlizinin ərşəyə gəlməsində verdiyi dəstək Azərbaycanın ABŞ üçün önəmli strateji əməkdaş ol-

biznes icmaları da səmərəli layihələr üzərində çalışır. Məsələn, Azərbaycan Milli Biznes Assosiasiyası ABŞ-in aparıcı 10 şəhərində nümayəndəliklərini açmağı planlaşdırır ki, bu təşəbbüs hər iki ölkənin investorları və sahibkarları arasında dayanıqlı iqtisadi platforma deməkdir. ABŞ şirkətlərinin Azərbaycanın azad edilmiş ərazilərində digər sahələrdə

imzalanın Çərçivə Sazişi və şirkətlər arasında əldə edilən anlaşmalar iqtisadi sahədə ikitərəfli münasibətlərin yeni strateji yol xəritəsini müəyyənləşdirir.

duğunu təsdiqləyib və yeni enerji bumu Azərbaycanın və Vaşinqtonun regionda müştərek iqtisadi-enerji maraqlarını tam legitimləşdirib. Belə ki, Azərbaycanın hazırda təbii qazla təmin etdiyi 10 dövlət məhz ABŞ-in müttəfiqləridir ki, bu amil olduqca mühüm geosiyasi əhəmiyyət daşıyır.

Həmçinin Azərbaycan Orta Dəhlizin ən etibarlı nöqtələrindən birinə çevrilərək Şərq-Qərb istiqamətində daşınmaların tranzit qovşağı kimi beynəlxalq kommunikasiya alyansı yaradır. Azərbaycanın bu geoqitədi və coğrafi mövqeyinin əhəmiyyətliyi Transxəzər-Qərb nəqliyyat xəbını formalaşdırır. Bu isə Vaşinqton tərəfindən yüksək dəyərli hesab edilir.

Ünümüyyot, rəsmi Bakının yürütdüyü daxili və xarici siyasətin, həm Azərbaycan, həm də Qərb və ABŞ-in maraq və prinsiplərinə tam cavab verməsi, Azərbaycanın Qafqaz regionunda və Xəzərtrafi bölgədə malik olduğu geostrateji mövqə və iqtisadi əhəmiyyət də əlavə olunmaqla, ABŞ-in strateji tərəfdaş kimi Bakı ilə münasibətlərini möhkəmləndirir.

investisiya qoyması üçün də imkanlar böyükdür.

Beləliklə, çoxistiqamətli əməkdaşlıq platformaları Azərbaycan iqtisadiyyatında ABŞ şirkətlərinin yeni axınlarına və ticarət-iqtisadi əlaqələrin yüksək səviyyəyə yüksəlməsini təmin edəcək.

ELBRUS CƏFƏRLİ

Biz təhlükəsizliyin dəyərini çox yaxşı bilirik

Müxbir: İcazə verin, Yaxın Şərqdən olduğum üçün Yaxın Şər-qə keçim. Siz, həmçinin Yaxın Şərq ilə İsrail arasında vasitəçilik rolu oynamısınız. Siz Suriyaya təbii qaz təchiz etmək üçün dəstəyinizi göstərsiniz. Mənim sualım belədir. İsrail ilə Suriya arasında baş verən hadisələr və Sizin vasitəçiliyinizlə atılan addımlar bu iki ölkə arasında gərginliyin azaldılmasına gətirib çıxaracaqmı?

İlham Əliyev: Hesab edirəm ki, İsrail ilə Suriya arasında münasibətlərin normallaşması üçün imkanlar var. İlk növbədə, sizin Suriyaya təbii qazın təchizi ilə bağlı qeydlərinizə toxunmaq istərdim. Bilirsiniz ki, Prezident Əsədin hökuməti ilə bizim 10 ildən çox heç bir münasibətimiz yox idi. Onlar Azərbaycanla çox ədalətsiz davranmışdılar, bizim Ermənistanla qarşılıqlı münasibətlərdə Ermənistanın tərəfinə keçdilər. Bu da bizim üçün çox qəribə idi, çünki işğal illəri ərzində müsəlman ölkələri tərəfindən çox güclü dəstək alındı və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı bizə həmişə dəstək olmuşdur. Azərbaycan İslam həmrəyliyi prinsiplərinə yüksək dəyər verən ölkədir. Beləliklə, Azərbaycana qarşı Ermənistanla - məscidləri dağıdan, orada donuz və inək saxlayan ölkə ilə eyni cərgədə olmaq bizim üçün qəbul edilməz idi. Hər iki tərəf - Prezident Əsədin komandası və bizim komanda 10 ildən çox müddət ərzində bütün əlaqələri kəsdi. Suriyada yeni hökumət iqtidara gəldikdə, biz bunu böyük ruh yüksəkliyi ilə qarşıladıq və sözsüz ki, dəstəklədik. Bu ilin aprelində Türkiyədə mənim Əhməd Əl Şaraa ilə görüşüm oldu və onu səfərə dəvət etdim. O da Azərbaycana rəsmi səfər etdi. Biz Suriyaya humanitar yardım etməyə başladıq. Mən Suriyaya necə faydalı olacağımızı, onlar üçün nə edə biləcəyimizi öyrənmək üçün Baş nazirin müavininin rəhbərlik etdiyi bö-

yük bir qrupu oraya göndərdim. Biz uzun illər boyu əziyyət çəkmiş bu ölkə, onun xalqı üçün yalnız sülh istəyirik. Biz onların sülh içində yaşamağını və orada inkişafı görmək istəyirik. Beləliklə, işlər başlayıb. Sonra da elektrik enerjisi qıtlığı məsələsi diqqətimizə çatdırıldı və biz də necə yardımçı ola biləcəyimiz haqqında düşünməyə başladıq. Bizim Suriyaya təbii qazı elektrik enerjisinə çevirməyə kömək etmək üçün Azərbaycan, Suriya, Türkiyə və Qətər arasında dördtərəfli razılaşmamız oldu. Bu prosesin açılış mərasimi avqustun 2-də keçirildi. Azərbaycan qazı Türkiyə ərazisindən Suriyaya təchiz edilir və Qətər hökuməti bunun üçün vəsait ayırıaraq öz xəxavotini göstərdi. Hələ ki, biz 1,2 milyard kubmetr qazın Suriyaya təchiz edilməsi üzərində razılığa gəldik. Lakin onlara daha çox qaz tələb olunur. Ona görə də gələcəkdə biz qazın həcmi artırmaqla bilirik ki, onlarda daha az qıtlıq olsun. Yeri gəlmişkən, Suriya ilə İsrail rəsmiləri arasında danışıqlar bizim vasitəçiliyimizlə baş tutdu. Biz ətrafımızda sülhün olmasını istəyirik. Təcavüz və müharibədən əziyyət çəkən ölkə və xalq olaraq biz qaçqınlığın, evsizliyin, qaz, elektrik enerjisinə, suya və ya qidaya malik olmamağın nə olduğunu başa düşürük. Biz uzun illərdir ki, donor ölkə kimi fəaliyyət göstəririk. Biz təxminən 100, 80-dən çox ölkəyə maliyyə dəstəyi, humanitar dəstəyi təmin edirik. Bizim məqsədimiz yalnız normallaşma prosesinə və İsrail ilə Suriya arasında proqnozlaşdırıla bilən vəziyyət yaratmağa kömək etməkdən ibarət idi. Əgər biz buna azacıq da olsa, kömək edə bildikdə, buna şadıq. Biz münasibətlərin normallaşması üçün potensialın mövcud olduğunu görürük və bu da Yaxın Şər-qə sülhün, proqnozlaşdırmanın əlavə elementlərini gətirəcək.

Müxbir: İsrail Suriyanın bütöv-

lüyünə hörmət edərək, bu normallaşmaya razı olub?

İlham Əliyev: Bəli, sözsüz. Azərbaycan ərazi bütövlüyünün pozulmasından əziyyət çəkən bir ölkə olaraq bütün ölkələrin ərazi bütövlüyünü dəstəkləyir. Bizim bununla bağlı mövqeyimiz birmənalıdır. Yenə də Azərbaycan-Rusiya münasibətləri ilə bağlı müzakirə etdiklərimizə qayıdaraq deyim ki, biz Rusiyanın Ukraynaya müdaxiləsinin ilk günlərindən Ukraynanın ərazi bütövlüyünü dəstəklədik və dəstəkləməyə davam edirik. Əlbəttə ki, Suriyanın birliyi və ərazi bütövlüyü hər hansı münasibətlər üçün bir nömrəli ilkin şərtidir. Söhbət təkə hüquqi baxımdan bütövlükdən və sərhədlərə nəzərdən getmir, söhbət fiziki birlikdən gedir. Ölkənin mərkəzləşdirilmiş sistemi, yaxud ən azından siyasi təsisatlarla bağlı fəaliyyət göstərən bir sistemi olmalıdır. Biz separatizmin istənilən təzahürlərinə qarşıyıq - istər Qarabağda, istər Suriyada, istərsə də dünyanın hər hansı bir digər yerində olsun.

Müxbir: Əlbəttə ki, biz Sizin rəhbərliyinizlə Azərbaycanın bu vasitəçilik prosesində önəmli rol oynadığını anlarıq. Bəs, Türkiyə və İsrail barədə nə deyə bilərsiniz? Sizin bu ölkələr arasında apardığınız vasitəçiliyi deyirəm. Bilirsiniz ki, kürdlərlə bağlı məsələ Türkiyə üçün narahatlıq doğuran məsələdir. İsrail ilə Türkiyə arasında hazırkı vasitəçilik barədə nə deyə bilərsiniz?

İlham Əliyev: Biz normallaşma üçün imkan yarandığını görəndə yardımçı olmağa çalışırıq. Türkiyə ilə İsrail arasında normallaşmanın birinci mərhələsində Azərbaycanın rolu hər iki ölkə tərəfindən qiymətləndirilib. Bilirsiniz ki, İsrail Prezidenti İshaq Hersoq Türkiyəyə səfər etdi. Biz şad olduq ki, iki ölkə arasında ümumi dil tapılır. Hazırda isə Türkiyə ilə İsrail arasında münasibətlər hər zaman olduğundan daha gərgindir. Ona görə də əgər bizdən kömək etmək xahiş olursa, biz bunu edirik. Əgər edilməsə, ola bilsin ki, biz, sadəcə olaraq, ümumi dil tapmağa yardım etmək üçün çox da ictimailəşdirilməyən diplomatik səylər göstərməyə çalışırıq. Çünki ən mühüm olanı təhlükəsizlikdir. Biz təhlükəsizliyin döyərini çox yaxşı bilirik. 30 ildən çox müddətdə müharibə şəraitində, müharibənin müxtəlif formalarında yaşamışıq. Bu, sizi tamamilə bununla məşğul olmağa vadar edir.

Prezident İlham Əliyevin Səudiyyə Ərəbistanının “Əl-Ərəbiyyə” telekanalına müsahibəsindən

Regiondakı güc balansını hər baxımdan bizim xeyrimizədir

Müxbir: Cənab Prezident, Siz Ermənistanın konstitusiyasına edilməli düzəlişi qeyd etdiniz. Hazırda sülh haqqında bəhs etdiyimiz zaman düşünürəm ki, əgər Ermənistanda hər hansı daxili siyasi dəyişiklik baş verərsə, bu, həmin prosesə xələl gətirəcəkmi?

İlham Əliyev: Bunu söyləmək çətin, yalnız ehtimal edə bilərəm. Ümid edirəm ki, prosesə heç bir müdaxilə olmayacaq. Lakin yenə də mənə də yüz faiz zəmanət yoxdur, çünki Ermənistanın daxili siyasəti barədə tam məlumatlı deyiləm. Bilirik ki, gələcək Ermənistanda parlament seçkiləri keçiriləcək. Həmçinin bilirik ki, onlar yeni konstitusiyaya layihəsi üzərində işləyirlər. Lakin güclü xarici müdaxilə olarsa, bəli, bu, razılaşmaları poza bilər. Amma bu, Ermənistanın özü üçün çox zərərli olar, çünki Vaşinqtonda səndərlərin kim tərəfindən imzalanmasından asılı olmayaraq, onlar Ermənistanın adından Ermənistan lideri tərəfindən imzalanıb. Əgər orada hər hansı dəyişiklik baş verərsə və imzalanmış sənəddən geri addım atılarsa, bu, Ermənistan ilə ABŞ arasındakı münasibətləri ciddi şəkildə pisləşdirir. Bu, yalnız ABŞ-a aid deyil, beynəlxalq ictimaiyyət, Avropa İttifaqı, Türkiyə və ərəb ölkələrindəki dostlarımız da bu prosesi dəstəklədilər.

Beləliklə, bütün beynəlxalq ictimaiyyət bu hadisəni müsbət qarşıladı və razılaşmanı pozmaq bütün dünyaya qarşı çıxmaq deməkdir. Onlar bundan nə qazanacaqlar? Vaşinqtonda imzalanan sənəd Ermənistan üçün sülhə və sabit inkişafa zəmanətdir.

Birinci Qarabağ müharibəsi haqqında bir də danışdım, amma bilirsiniz, bizimlə baş verənləri təsvir etmək üçün ola bilsin günlər, hətta aylar lazım olar. Orada etnik təmizləmə aparıldı, Xocalı soyqırımı baş verdi, günahsız insanlar öldürüldü. Hələ də it-

kin düşmüş 3000-dən çox insanımız var və bütün bu hadisələr Azərbaycanda güclü emosional hisslərə səbəb oldu.

2020-ci il müharibəsi bizim qələbəmizlə başa çatdı, Azərbaycanda hələ də intiqam tələb edən insanlar var idi. Amma mən o vaxt xalqımıza müraciət edərək demişdim ki, biz intiqamı döyüş meydanında aldığımız. Biz onların bizə etdiklərini etməyəcəyik, çünki onların bizə qarşı törətdikləri müharibə cinayətləri idi.

Yəni, demək istərdim ki, əgər Ermənistanın hər hansı gələcək hökuməti hakimiyyətə gəlmiş vaxtdan asılı olmayaraq, Vaşinqtonda imzalanan sənədi şübhə altına qoyarsa, Ermənistan ciddi çətinliklərə üzləşəcək. Çünki regiondakı güc balansını hər baxımdan tamamilə bizim xeyrimizədir. Düşünürəm ki, bu, hər kəsə aydındır. Əgər Ermənistan bir daha bizim ərazi bütövlüyümüzü şübhə altına qoysa, biz də adekvat cavab verəcəyik.

Vaşinqtonda imzalanan sənədin əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, hər iki tərəf bir-birinin ərazi bütövlüyünü tanıyır və gələcək təmaslarını beynəlxalq hüququn bu fundamental təzisi əsasında planlaşdıracaq. Əgər onlar bizim ərazi bütövlüyümüzü tanımaqdan imtina etsələr, biz də onların ərazi bütövlüyünü tanımaqdan imtina edəcəyik. Burada kim qazanacaq, kim uduzacaq? Məncə, bu, ritorik sualdır. Ona görə hesab edirəm ki, Ermənistanın istənilən gələcək hökumətində kifayət qədər müdriklik, ağılabatan yanaşma olacaq ki, Vaşinqtonda razılaşdığımızı şübhə altına almasın. Bir daha qeyd edirəm ki, bu, iki dövlət arasında razılaşmadır. Bu, Paşinyan ilə mənim razılaşmamız deyil.

Prezident İlham Əliyevin Səudiyyə Ərəbistanının “Əl-Ərəbiyyə” telekanalına müsahibəsindən

Heç vaxt bizə qarşı təcavüz əlamətlərinə və təzahürlərinə, yaxud hörmətsizliyə dözməyəcəyik

Müxbir: Digər tərəfdən, Rusiya da var. Azərbaycan təyyarəsinin vurulması ilə bağlı əlaqələr artıq əvvəlki kimi deyil. Hazırda bununla bağlı Moskva ilə diplomatik münasibətlərə yenidən baxılacaqmı?

İlham Əliyev: Azərbaycanın müliki təyyarəsinin Rusiya tərəfindən vurulması və Rusiya rəsmilərinin buna reaksiyası ölkəmizdə çox böyük məyusluq və təəssüf doğurdu. Birincisi, ilk növbədə, təyyarəyə atəş açılmalı idi, çünki Rusiya hava limanlarına dron hücumları baş verəndə onlar xüsusi rejim elan edirlər. Bu rejim “xalqa”, rus dilində “kavyor” adlanır. Dron hücumu olanda bütün təyyarələrə xəbərdarlıq göndərilir və onlar geri qayıdır. Həmin təyyarə qəzaya düşməzdən iki həftə əvvəl Rusiyanın həmin şəhərinə uçan digər təyyarəmiz oxşar hal ilə üzlaşmış, ona vaxtında müvafiq xəbərdarlıq verilmiş və həmin təyyarə geri dönmüşdü. Bu dəfə bu signalı vermədilər. Təyyarə artıq vurulandan sonra signal verdilər. Bunu yalnız araşdırma prosesini aparacaq şəxsləri qəsdirmə üçün etdilər. İki dəfə atəş açdılar. Yalnız pilotların peşəkarlığı və cəsarəti təyyarəni yerə endirməyə imkan verdi. Xoşbəxtlikdən təyyarə Rusiyada deyil, Qazaxıstanda eniş etdi. Enişdən sonra qəza

baş verdi. Bəzi səmənşilər sağ qaldı, bizdə ifadə verənlər var. Təyyarədə olan, gövdəyə daxil olan qəlpələrdən yaralanan iki nəfər var. Təyyarənin qalıqları da var və məndə hələ heç bir oraya göndərdim. Uzaq deyil, uçuş cəmi 40 dəqiqədir. Komandamız dərhal oraya getdi və hər şeyi ləntə aldı. İnternetdə tapa bilərsiniz. Bütün gövdədə qəlpə dəlikləri var idi. O, Rusiyanın hava hücumundan müdafiə sistemi tərəfindən vurulub. Beləliklə, ilk növbədə, təyyarənin vurulması baş verməməli idi və bu, faciəvi bir səhv idi.

Sizə yenə də İkinci Qarabağ müharibəsindən bir misal çəkmə bilərəm. Müharibənin sonuncu günündə - noyabr ayının 9-da Azərbaycan öz sərhədinə yaxınlaşan rus helikopterini təsadüfən vurdu, halbuki o, orada olmalı deyildi. Çünki otuz il ərzində rus helikopterləri Ermənistan ərazisindən Azərbaycan sərhədinə heç vaxt yaxınlaşmamışdı. O, Ermənistandan ucarıq gəlirdi. Helikopteri vuranlar üçün açıq-aydın idi ki, Ermənistan helikopteri ərazimizə daxil olur, ona görə də onlar onu vurdular. Həmin gün mən dərhal Rusiya Prezidentinə zəng etdim və üzrxahlı-

ğımı bildirdim. Biz həlak olan pilotların ailələrinə və Müdafiə Nazirliyinə dərhal təminat ödədik. Biz istintaq başladığımız və bu faciəli səhvə yol verənlər məsuliyyətə cəlb olundular. Lakin Rusiya tərəfindən belə addımların atıldığını görmədik. Beləliklə,

noyabrın 9-da baş verən bu faciəli hadisə və davranışımız bizi Azərbaycana qarşı eyni münasibətin sərgilənməsinə hazır etdi, çünki iki ölkə bir-birini dost adlandırdı. Lakin bu, çox təəcüblü idi. Bu vaxtdakı onlar nəyin baş verdiyini demirlər. Beləliklə, bu, əlbəttə ki, bizim ikitərəfli münasibətlərimizdə ciddi məsələdir, lakin biz əlaqələri gərginləşdirmək istəmədik. Bəli, bu, xalqımıza məyus edib, qəzəbləndirir və qəmginliyə salıb. Biz gözəliyin, gec və ya tez istintaq başa çatacaq. Lakin sonra Rusiyada azərbaycanlılara qarşı səbəbsiz hücumlar başladı. İki insan qətlə yetirilmişdir və işğəncələrə məruz qalmışlar. Sonra da rəsmi məlumatlara görə, onların ürək tutmasından öldüyü bildirildi. Hətta onlar deyilənlərə görə, 20 il bundan əvvəl cinayət törədiblərə, onlar insandırlar, onlarla belə davranılmamalıdır. Bu, nə münasibətdir? Onların sırasında Azərbay-

can vətəndaşları, Azərbaycan mənşəli Rusiya vətəndaşları da var idi. Bu, bizim xalqımıza qarşı misli görünməmiş hərəkət idi. Münasibətlərin korlanmasına görə məsuliyyət bizim üzərimizə düşür. Biz yalnız konstruktiv və hüquqi şəkildə cavab veririk, lakin heç vaxt bizə qarşı təcavüz əlamətlərinə və təzahürlərinə, yaxud hörmətsizliyə dözməyəcəyik.

Müxbir: Kiçik bir sualım var. Bu münasibətdən sonra Siz Azərbaycanı etməyə çalışdığınızın qarşısını almaq üçün Rusiyanın hər hansı bir hərəkətə əl atacağından qorxursunuz? Mən coğrafiyanı, döhlə və sair məsələləri nəzərdə tutaram.

İlham Əliyev: Onların Ermənistanla hərbi bazası və bir neçə min nəfərdən ibarət hərbi heyəti var. Eyni zamanda, Ermənistanın İran və Türkiyə ilə sərhədi Rusiya sərhəddələri tərəfindən qorunur. Azərbaycanı torpaqla bir nəfər də rus əsgəri yoxdur. Beləliklə, Ermənistanda nə baş verə bilər, mən bunu bilmirəm. Lakin mən bu mənfəi ssenari haqqında düşünmək istəmirəm.

Prezident İlham Əliyevin Səudiyyə Ərəbistanının “Əl-Ərəbiyyə” telekanalına müsahibəsindən

Müsəlman dünyası üçün ən böyük təhlükə təriqətlərə ayrılmaqdır

Müxbir: Cənab Prezident, Azərbaycanın Cənubi Qafqaz regionunda əhəmiyyəti barədə. Düşünürəm ki, ölkəniz regional proseslərdə mühüm rol oynayır. Azərbaycan sünni və şiə icmaları arasında yaxşı münasibətlərin qurulması istiqamətində hər hansı bir addım ata bilirmi?

İlham Əliyev: Bilirsiniz, Azərbaycan cəmiyyətində bütün təriqətlərdən olan müsəlmanlar bir ailə kimi yaşayırlar. İslamın müxtəlif qolları arasında heç bir ayr-seçkilik olmayıb.

Müxbir: Burada deyil, bütövlükdə.

İlham Əliyev: Bəli.

Müxbir: Platforma kimi, Siz bir vasitəçi olaraq.

İlham Əliyev: Siz tamamilə haqlısınız. Bu, bizim təcrübəmizə əsaslanır, təkcə şüarlara, bəyanatlara əsaslanmır. Çünki çoxlu bəyanatlar verilə bilər, lakin siz məsələnin məğzinə, Azərbaycanda bu məsələlərin necə həll olunduğuna baxmalısınız. Bizim üçün, ilk növbədə, milli, etnik kimlik gəlir. İkincisi, vətəndaşlıqdır. Yaxud ola bilər ki, və-

təndaşlıq birinci, etnik kimliklə yanaşıdır. Azərbaycanlıların mütləq əksəriyyəti üçün təriqət məsələsinin ümumiyyətlə yeri yoxdur, heç 100-cü yerdə də deyil. Azərbaycanlılar etnik qrup kimi İslamın müxtəlif qollarından olan nümayəndələrdən ibarətdir. Lakin biz hamımız etnikliyimizlə, dilimizlə və dövlətimizlə birləşmişik. Təkcə müsəlmanlar deyil, Azərbaycanda digər dinlirin nümayəndələri də özlərini eyni cür hiss edirlər. Müstəqillik dövründə bu sahədə gördüyümüz işlər həmin müsbət tendensiyaları gücləndirməkdən ibarət olub. Azərbaycan şiə və sünni müsəlmanların eyni vaxtda eyni məsciddə ibadət etdikləri az sayda ölkələrdən biridir. Biz fərqlə qoymuruq. Biz düşünürük ki, müsəlman dünyası üçün ən böyük təhlükə təriqətlərə ayrılmaqdır. Müsəlman dünyasına ən böyük ziyanı təriqət ayrılığını təbliğ edən insanlar vururlar. Biz bir olmalıyıq. Biz müsəlmanıq və bizim üçün bir nömrəli məsələ budur. İstənilən xarici müdaxilədən tamamilə azadıq. Çünki biz təkcə dəyərlərimizi təbliğ etmirdik, biz, həmçinin ideoloji cəhətdən özümü-

zünü istənilən növ müdaxilədən, müsəlmanlar arasında nifrət toxumu səpmək cəhdlərindən qorunmalı idik. Bu, müsəlman dünyasında yüksək qiymətləndirilir.

Mənim müsəlman dövlətlərinin aparıcı dini rəhbərləri ilə keçirdiyim çoxsaylı görüşlər onu göstərir ki, İslam dünyasında istər siyasi olsun, istər dini sahədə bizim rolumuz yüksək qiymətləndirilir. Biz göstəririk ki, bu mümkündür və biz uğur hekayəsini nümayiş etdiririk. Biz göstəririk ki, burada sülh, sabitlik və rahatlıq mövcuddur. İnsanların məhz buna ehtiyacı var. İnsanların sülh içərisində, xoşbəxt yaşamağa, öz övladlarını böyütməyə və işləməyə, başlarına bomba düşəcək, yaxud kimsə yaşadığı yerə bomba qoyacaq deyər qorxularının olmamasına ehtiyacları var.

Biz mədəniyyətlərarası dialoq sahəsində də bir çox işlər görürük. Biz hər iki ildən bir müntəzəm olaraq mədəniyyətlərarası dialoq üzrə beynəlxalq konfranslar keçiririk. Biz həmin konfranslarda bütün mühüm məsələləri, - təkcə müsəlmanlar üçün deyil, bütün dinlər üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən məsələləri, - müzakirə edirik. Bu baxımdan bizim rolumuz əsasən burada gördüyümüz işlərə və bunu başqa yerlərdə də necə edə bilirik düşüncəsinə əsaslanır. Hesab edirəm ki, indi müsəlman ölkələrinin mütləq əksəriyyətinin siyasi dairələrində, - mənim prezidentlər arasında bir çox əlaqələrim var, - hamı başa düşür ki, müsəlmanlar həmrəy olmalıdırlar və təriqətlərə bölünmə bizim birliyimiz üçün təhlükədir.

Müxbir: Beləliklə, Siz Körfəz ölkələrinin “rifah naminə sülh” baxışını dəstəkləyirsiniz.

İlham Əliyev: Düzdür.

Prezident İlham Əliyevin Səudiyyə Ərəbistanının “Əl-Ərəbiyyə” telekanalına müsahibəsindən

Bütün Türk dünyası üçün mühüm amil

Müxbir: Cənab Prezident, sonda yekun sualımı verim. Türkdilli dövlətlər arasında Azərbaycan mühüm rol oynayır. Siz bu rolu necə görürsünüz? Gələcəkdə Azərbaycan öz regionunda və qonşuluğunda rolunu necə görür?

İlham Əliyev: Türk Dövlətləri Təşkilatı hazırda böyük potensiala malikdir. Azərbaycan daim bu qurumu gücləndirməyə sadıq olub. Bu, bir növ məşvərətçi qrup, şura, ölkələr qrupu kimi fəaliyyətə başlayıb, sonra isə transformasiya edib. O, böyük potensiala malikdir.

Türkiyə ilə bizim çox sıx münasibətlərimiz var və bu münasibətlər hazırda 2021-ci ildə Şuşada Prezident Ərdəğanla imzaladığımız, bizi hərbi və siyasi müttəfiqlər edən Bəyannaməyə əsaslanır. Bu, hüquqi cəhətdən təkcə hər iki ölkə üçün deyil, bütün Türk dünyası üçün mühüm amildir. Keçən il biz Özbəkistanla müttəfiqlik münasibətləri haqqında Müqavilə imzaladıq. Həmçinin Türk Dövlətləri Təşkilatının digər üzvləri ilə bizim strateji tərəfdaşlıq müqavilələrimiz və ya bəyannamələrimiz var. Beləliklə, bu, böyük potensialdır.

Bizi köklərimiz birləşdirir və bu, təşkilatı nadir edir. Çünki digər beynəlxalq təşkilatlara baxsaq, onların hamısını deyil, bəlkə də bir qismini ortaq etnik qrup birləşdirir. Bəli, biz müxtəlif xalqlarq, amma hamımızın kökləri ortaqdır və bu, türk etnik mənsubiyyətimizdən

irəli gəlir. Ölkələrimizin əhalisinin sayı artır və bu da hər bir ölkə üçün vacib amildir. İqtisadi inkişafda dəstəklənəndə isə bu, üstünlük deməkdir. Ölkə kasıb olduğu zaman bəzən bunun mənfi nəticələri də olur. Amma bizim ölkələr kasıb deyil. Hər ölkə olmasa da, ölkələrimizin bir çoxu təbii sərvətlərə malikdir.

Bizim geniş coğrafiyamız var. Türkiyə global miqyasda aparıcı hərbi gücdür və Türkiyə ordusu NATO daxilində ABŞ-dan sonra ikinci yerdədir. Azərbaycan Ordusu da özünü paraddlarda deyil, döyüş meydanında nümayiş etdirdi. Həmçinin logistika. Bu gün dəhlizlərdən danışıqda bizdən yan keçə bilməzsiniz. Siz bizim ərazimizdən, obyektlərimizdən istifadə edə bilərsiniz. Həm də vacib olan odur ki, təşkilatın bütün üzvlərində siyasi sabitlik, bir-biri və hamısı arasında dost münasibətlər mövcuddur. Bu, təşkilatı həqiqətən nadir edir. Ona görə də biz onu konkret layihələrlə, investisiyalarla, enerji, daşınmalar, mədəniyyət layihələri ilə möhkəmləndirməliyik. Ona görə də mən gələcəkdə bu təşkilatı mühüm global iştirakçılardan biri kimi görürəm. Beləliklə, bizim fikrimiz beynəlxalq arenada rol oynaya bilən, təkcə daxili məsələlərlə məşğul olmayan global oyunçuya çevrilməkdən ibarətdir ki, həm də beynəlxalq arenada sabitləşdirici, müsbət rol oynasın və qonşular üçün imkanlar yaratsın. Bununla da biz belə bir nəhəng coğrafiyada heç kimə təhlükə törətməyən, lakin çoxları üçün fürsət hesab edilən güclü birliki qura biləcəyimizi nümayiş etdik.

Prezident İlham Əliyevin Səudiyyə Ərəbistanının “Əl-Ərəbiyyə” telekanalına müsahibəsindən

ŞƏT-in 25-ci zirvə görüşü...

Ölkəmiz bu sammitdən nə gözləyir?

Rəsmi Pekin bildirib ki, Çin beşinci dəfədir ŞƏT sammitinə ev sahibliyi edir və bu, təşkilatın yaranmasından bəri ən böyük tədbir olacaq. Beynəlxalq media bu

dövləti, 14 dialoq tərəfdaşı var. Azərbaycan dialoq tərəfdaşları sırasında xüsusi çəkiyə malikdir. Bu mənada Prezident İlham Əliyevin dəvəti təsədüfi deyil. Ölkəmizin

yerləşdiyi strateji coğrafi mövqe təşkilat üçün mühüm əhəmiyyət daşıyır və bu barədə dəfələrlə digər dövlətlər tərəfindən etiraf olunub. Çin lideri Si Cinqinin də İlham Əliyevə və ölkəmizə böyük etimadı var. İki ölkə arasında strateji müttəfiqlik münasibətləri mövcuddur.

Məlumdur ki, ölkəmiz ŞƏT ilə əlaqələrin daha da inkişafı istiqamətində çox güclü səy göstərir. Azərbaycan bu platformada iştirak edərkən bir tərəfdən regiondakı təhlükəsizlik məsələlərini, digər tərəfdən isə iqtisadi əməkdaşlıq və inkişafı daha da möhkəmləndirir. Bu baxımdan ŞƏT-in Tianjin şəhərində keçiriləcək 25-ci zirvə görüşü də dünya siyasətində mühüm hadisədir.

Azərbaycan-Çin münasibətlərində yeni mərhələ

Sözgedən sammitin ölkəmiz üçün əhəmiyyətlərindən danışan politoloq Tu-

tərəfdaşlar qazandırır. Artıq Azərbaycan dünyada etibarlı tərəfdaşlığı ilə seçilən bir ölkədir. Məhz buna görə də ölkəmizin beynəlxalq plataformalarda təmsilçiliyi hər zaman aktuallıq kəsb edib, bu, bəzi ölkələr və təşkilatlar üçün də cəlbəddi olub. Bu baxımdan Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatında (ŞƏT) təmsil olunmaq Azərbaycan üçün çox mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

20-dən artıq dövlət rəhbərinin iştirakı ilə

Yeri gəlmişkən, 31 avqust - 1 sentyabr tarixlərində Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının sammiti Çinin Tyanqzin şəhərində keçiriləcək. Bu barədə məlumatı Çin Xalq Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyinin köməkçisi Lyü Bin keçirdiyi mətbuat konfransında verib.

ŞƏT-in sammitində 20-dən artıq xarici dövlət rəhbəri və 10 beynəlxalq təşkilatın nümayəndəsi iştirak edəcək. Tədbirə Rusiya və Belarus prezidentləri, Hindistanın baş naziri, İran və Türkiyə prezidentləri, eləcə də Azərbaycan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Tacikistan, Özbəkistan, Ermənistan və digər ölkələrin liderləri dəvət olunublar.

Sammiti Qlobal Cənubun ABŞ-yə qarşı həmrəyliyinin nümayişi kimi qiymətləndirir. Beynəlxalq medianın yazdığına görə, zirvə çərçivəsində təqdim ediləcək Tianjin Bəyannaməsi təhlükəsizlik, rəqəmsal iqtisadiyyat və yenilənə bilən enerji sahələrində yeni əməkdaşlıq təşəbbüslerini əhatə edəcək.

İlham Əliyevə böyük etimad var

Xatırladaq ki, ŞƏT 2001-ci ildə təsis olunub və hazırda 9 üzvü, 3 müşahidəçi

ral İsmayilov “Yeni Azərbaycan”a şərhində bildirib ki, Azərbaycanın bu platformada iştirakı təsədüfi deyil: “Ölkəmiz 2005-ci ildən dialoq tərəfdaşı statusuna malikdir və enerji, nəqliyyat, regional təhlükəsizlik məsələlərinə görə ŞƏT-də mühüm tərəfdaş qismində çıxış edir. Bakı, xüsusilə Orta dəhlizin aparıcı aktoru kimi, ŞƏT məkanının Şərq-Qərb istiqamətli nəqliyyat-logistika integrasiyasında əsas həlqəyə çevrilib.

Çin zirvəsinə bir neçə aspektdən baxmaq lazımdır. İlk növbədə, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində Azərbaycanın münasibətlərinin yeni mərhələyə qədəm qoyması gözlənilir ki, bu da Asiya siyasətinin ən vacib məqamlarından biridir. İkincisi, Azərbaycan Prezidenti həm ŞƏT sammitində, həm də Çin üçün mühüm olan Qələbə Bayramı tədbirlərində iştirak edəcək. Bu, Çin-Azərbaycan münasibətlərinin müzakirəsi və yeni qərarların qəbul olunması üçün əlavə imkanlar yaradır”.

Bəzi məqamlara aydınlıq gətirilə bilər

T.İsmayilov üçüncü məqam kimi Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanla Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin eyni tədbirdə olmasına diqqət çəkir: “Bu, Vaşinqton sammitindən sonra ilk görüşdür və yeni danışıqların, müzakirələrin aparılması üçün şərait yarada bilər.

Beləliklə, Tyanqzin sammiti həm global, həm də bizim üçün regional siyasi-iqtisadi münasibətlərdə bəzi məqamlara aydınlıq gətirə bilər”.

Trampdan Ukrayna və Rusiyaya XƏBƏRDARLIQ

ABŞ Prezidenti Donald Tramp Rusiya-Ukrayna münaqişəsi ilə bağlı növbəti maraqlı fikir səsləndirib. Belə ki, Tramp Ağ Evdə jurnalistlərin suallarını cavablandırarkən bildirib ki, ABŞ təkcə Rusiyaya deyil, Ukraynaya da sanksiya və gömrük rüsumları tətbiq edə bilər. ABŞ Prezidenti qeyd edib ki, istənilən zaman onun bu vasitəyə əl atacağı istisna deyil. “Mən sanksiyalardan, yaxud güclü tariflərdən Rusiya və ya Ukraynaya tətbiq etməklə minlərlə insanı xilas edə bilərəm”, - deyər Tramp bildirib. Ağ Evin rəhbəri, həmçinin əlavə edib ki, o, Rusiyaya qarşı mümkün sanksiya tətbiqinə tələsmir, çünki sülh sazişini görmək istəyir - həm Vladimir Putin, həm də Volodimir Zelenskini danışıqlar masası arxasına oturmağa çağırır. “Münaqişənin dayandırmaq istəyirəm, əks halda dünya iqtisadi müharibəsi olacaq. Bu, Rusiya üçün pis olacaq və bunu istəmirəm. Onlar görüşməlidirlər,”- deyər Tramp vurğulayıb. ABŞ-ın dövlət rəhbəri,

eyni zamanda, Ukraynaya hərbi dəstəyin davam etdirilməsi məsələsinə də toxunub - o, bildirib ki, Ukraynadakı münaqişənin xərcləri tamamilə NATO müttəfiqlərinin üzünə düşür və ABŞ yalnız silah tədarükü ilə məşğul olacaq. “Biz artıq Ukraynanın maliyyələşdirilməsində deyil, münaqişənin, ölümlərin dayandırılmasında iştirak edirik. NATO münaqişəni maliyyələşdirir. ABŞ müttəfiqlərinə milyardlarla dollar dəyərində hərbi texnika, o cümlədən “Patriot” sistemləri satır. Müdafiə sənayesi müəssisələri isə istehsal həcmiini iki və üçqat artırır”.

Məsələ ilə bağlı politoloq Rəşad Bəyramov “Yeni Azərbaycan” qəzetinə şərhində qeyd edib ki, ABŞ Prezidenti Donald Tramp bu kimi açıqlamalarla hər iki tərəfə mesaj ötürür. “Tramp öz seçki kampaniyası zamanı hakimiyyətə gələcəyi təqdirdə Rusiya-Ukrayna müharibəsini tez bir zamanda bitərəcəyi ilə bağlı vədlər verib. Öz vədlərini yerinə yetirmək

Tramp üçün əhəmiyyətlidir. Eyni zamanda, Rusiya-Ukrayna müharibəsinin sona çatması və iki münaqişə tərəfi arasında atəşkəs və ya sülh sazişinin imzalanması Trampın iqtisadi maraqları üçün də önəmlidir. Üç-dörd ay bundan öncə, Vaşinqton Kiyevlə ABŞ şirkətlərinin Ukraynanın mineral ehtiyatları və təbii sərvətlərinin istismarında iştirakı ilə bağlı saziş imzalayıb. Müharibə səbəbindən bu saziş hələ də qüvvədə minməyib. Ona görə ki, heç bir ABŞ şirkəti hər gün raket hücumlarına moruz qalan ölkəyə investisiya yatırmağa risk etmər. Yalnız müharibənin dayanacağı təqdirdə ABŞ şirkətləri Ukraynanın mineral ehtiyatlarına və təbii sərvətlərinə çıxış imkanları əldə edəçəklər. Tramp bunu çox yaxşı başa düşür. Digər tərəfdən isə Ukraynada müharibənin bitməsi Trampa ona görə lazımdır ki, o, ABŞ-ın Rusiya ilə münasibətlərini yenidən nəzərdən keçirmək, xüsusən də Moskva ilə də iqtisadi-ticarəti sazişlər imzalamaq istəyir. Bu, həm-

çinin ABŞ-a özünün ənənəvi olaraq rəqib hesab etdiyi Çin ilə iqtisadi mübarizəyə tam şəkildə fokuslanmaq imkanı qazandıracaq. Məhz bu üç səbəbdən dolayı Tramp Rusiya ilə Ukrayna arasında müharibəni tez bir zamanda bitirmək niyyətindədir və öz hədəfinə çatmaq üçün hər iki münaqişə tərəfinə hədə xəarakterli mesajlar ötürür. Bu ilin əvvəlində Ağ Evə qayıtdıqdan sonra Trampın bu analoji mesajlarının dəfələrlə şahidi olmuşuq. ABŞ Prezidenti Ukraynadan narazı olanda boyan edirdi ki, ABŞ Ukraynaya hərbi-maliyyə dəstəyi dayandıracaq və Kiyevi Rusiyaya qarşısında yalnız buraxacaq, eyni zamanda Rusiyaya qəzəbli olanda çıxışlarında bildirirdi ki, Vaşinqton

Moskvaya ən ağır və sərt sanksiyalar tətbiq edəcək. Bu baxımdan Trampın son mesajında əsas hədəfi həm Rusiyani, həm də Ukraynanı öz şərtlərinə dikte etməyə hesablanıb,” - deyər R.Bayramov vurğulayıb.

Yunis ABDULLAYEV

İran yenidən sanksiyalara məruz qala bilər - “Avro 3” qəti rəy bildirib

İranın nüvə probleminin həlli ilə bağlı növbəti danışıqlar raundu baş tutub. Belə ki, Fransa, Almaniya, Britaniya və Avropa İttifaqı (Aİ) nümayəndələri ilə keçirilən görüşdə İranı xarici işlər nazirinin müavirləri Kazem Qaribabadi və Məcid

Taxt-Rəvançı təmsil edib. Cenevrədə baş tutan görüşdə hər iki tərəf 2231 sayılı qətnamə ilə bağlı fikirlərini təqdim ediblər. Xatırladaq ki, görüş İsrail ilə İran arasında iyun ayında baş verən hərbi qarşıdurmadan sonra ikinci danışıqlar raundu-

Tehranın 5 günü qaldı...

dur. İran “Avro 3” ilə danışıqların əvvəlki mərhələsini iyulun 25-də İstanbulda keçirib. Həmin vaxt avropalı nümayəndələr İran tərəfinin sentyabr ayına qədər ABŞ və MAQATE ilə nüvə proqramı üzrə dialoqu bərpa etməyə razılaşaçağı təq-

dirdə, ölkələrinə qarşı sanksiyaların dayandırılmasını uzatmağa hazır olduqlarını bəyan etmişdilər - İranın avqustun sonuna qədər nüvə problemlərinin diplomatik yolla həllinə razılıq verməyəcəyi təqdirdə, ona qarşı BMT Təhlükəsizlik Şurasının

sanksiyaları (2015-ci il nüvə sazişində nəzərdə tutulmuş snapback mexanizmi) bərpa ediləcəkdə. Amma bu təklif, avqustun 13-də “Financial Times”ın avropalı diplomatı istinadən yazdığı kimi, Tehran tərəfindən cavabsız qalıb.

Zədələnmiş obyektlər yoxlanılmayacaq...

Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyi (MAQATE) hələlik İranın İsrail və ABŞ-in zərbələri nəticəsində zədələnmiş nüvə obyektlərində yoxlama aparmayacaq. “Associated Press”-in məlumatına görə, tərəflər hələlik yekun razılığa gəlməyiblər, lakin diplomatlar onun əldə olunacağını gözləyirlər. Razılaşmanın şərtlərinə görə, MAQATE-nin təftişləri yalnız İranın vurulmamış nüvə obyektlərini əhatə

edəcək. MAQATE-nin baş direktoru Rafael Qrossi agentlik müfəttişlərinin birinci qrupunun İrana qayıtdığını və onun nüvə obyektlərində işi bərpa etməyə hazırlaşdıqlarını bildirib: “MAQATE müfəttişlərinin birinci qrupu İrana qayıdıb. Və biz oradakı işimizi bərpa etmək üzrəyik. İranda çoxlu nüvə obyektləri var, bəziləri

hücumla məruz qalıb, bəziləri isə yox. İşimizin bərpasını asanlaşdırmaq üçün hansı praktik mexanizmlərin işə salınmasının lazım olduğunu müzakirə edirik”.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl İran rəhbərliyi dəfələrlə MAQATE müfəttişlərinin nüvə obyektlərinə buraxılmayacağını bəyan etmişdi.

“Snapback” mexanizmi işə düşür

Keçirilən görüşün nəticələrinə gəlisdə isə, mütləq müsbət inkişaf qeydə alınmayıb - başqa sözlə, İran və “Avro3” qrupu arasındakı görüş qeyri-müəyyənlikləri həll etməyib. “Axios”-un yazdığına görə, baş verənlər bir çox sual doğurur. O baxımdan ki, Avropanın İranın nüvə proqramı ilə bağlı müəyyən etdiyi sanksiya bərpası müddətinə 5 gün qalır. Bunun qarşılığında isə İran tələblərinə yerinə yetirilməsi üçün konkret addımlar təklif etməyib - söhbət ABŞ ilə danışıqların

bərpası, BMT müfəttişlərinin İsrailin hücumları nəticəsində zədələnmiş nüvə obyektlərinə çıxışının təmin edilməsi və İranda qalan 60 faiz zənginləşdirilmiş uran ehtiyatlarından gedir. Qeyd edək ki, tələblərin avqustun 31-dək yerinə yetirilməyəcəyi təqdirdə Avropa ölkələri “Snapback” mexanizmini işə sala bilər. “Snapback” 2015-

ci il nüvə sazişinin bir hissəsi olan hüquqi mexanizmdir və sazişi pozarsa, BMT Təhlükəsizlik Şurasının İrana qarşı sanksiyalarına səbəb olur.

Tehranın zamanət tələbi...

İran isə məsələyə fərqli kontekstdən yanaşır - Tehran zamanət istəyir. Belə ki, ABŞ və İsrailin hərbi hücumlarını bərpa etməyəcəyinə zamanət verilməyəcəyi təqdirdə Tehran Vaşinqtonla nüvə dosyesi ilə bağlı dolayı danışıqları bərpa etməyə hazırdır. Bu barədə İranın xarici işlər naziri Abbas Əraqçı “Asharq Al Awsat”-a müsahibəsində bildirib. “ABŞ ilə ədalətli və bərabər hüquqlu danışıqlar aparmağa hazırıq, bir şərtlə ki, Amerika tərəfi müzakirələr zamanı hərbi təcavüzə əl atmasın. Biz əmin olmalıyıq ki, danı-

şıqlar zərbələrlə əldə edilə bilməyən məqsədlərə nail olmaq cəhdlərinə deyil, qarşılıqlı maraqlara əsaslanır”, - o deyib.

Əraqçı qeyd edib ki, İran dialoqa hazır olaraq qalır, lakin İsrail və ABŞ-nin birgə hərəkətləri nəticəsində ölkənin nüvə infrastrukturuna ziyan vurulduğu əvvəlki münaqişələrə bənzər sənədlərin təkrarlanması imkan verməyəcək. O əlavə edib ki, istənilən yeni danışıqlar əvvəlki raundlardan fərqli olacaq və Tehran bütün mərhələlərdə öz maraqlarını qorumaq niyyətindədir. Əraqçının sözlərinə görə, yeni çərçivə sazişinin hazırlanması üzrə Avropa ölkələri və Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyi ilə də danışıqlar aparılır.

Beynəlxalq ekspertlərin fikrinə isə hazırda iyun müharibəsi nəticəsində yaranmış nüvə proqramının “şəffaflığını” qorumaq vacibdir. Tehran MAQATE ilə əvvəlki əməkdaşlığın sanksiyaların aradan qaldırılmasına kömək etmədiyini iddia edir - bu əməkdaşlıq İsrail və ABŞ-in zərbələrinin də qarşısını almayıb. Bildirilir ki, İran potensial müharibə təhlükəsindən ehtiyat edir, bunun üçün də zamanət tələbi gündəmə gəlir.

SADIQ

Fransa Bankının sədri Fransua Villrua dö Qalo ölkənin artmaqda olan dövlət borcu ilə bağlı ictimai debat keçirilməsinin zəruriliyini vurğulayıb. O, bu çətin vəziyyətdən yalnız ədalətli və ümumi səylə çıxmağın mümkün olduğunu bildirib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Fransua Villrua dö Qalo bu barədə “Sud Ouest” qəzetinə verdiyi müsahibə zamanı bildirib.

“Bu çətin vəziyyətdən heç bir şey göstərmədən çıxmaq

Fransa Bankının rəhbəri ictimai debata çağırış edib

mümkün deyil. Əsas odur ki, göstəriləcək şey mümkün qədər ədalətli və ümumi olsun. Fransa Bankı nə siyasi səsvermə, nə də ictimai hərəkətlə bağlı fikir bildirmir. Biz, sadəcə iqtisadi realığı xatırlada bilirik: qarşılaşdığımız müxtəlif çağırışlara cavab ilk növbədə əmək və onun keyfiyyəti ilə verilməlidir. Bizim iqtisadi tələyimiz öz əlimizdədir”, -deyə Villrua dö Qalo qeyd edib.

Müsahibədə Fransa Bankının rəhbəri ABŞ və Avropa arasında iyulun sonunda imzalanmış yeni gömrük razılaşmasına toxunaraq onun müsbət hesab olunmadığını bildirib. Onun sözlərinə görə, ABŞ-in

artan proteksionizmi qarşısında Avropa öz iqtisadi maraqlarını qorumaq üçün tədbirlər görməlidir.

Fransua Villrua dö Qalonun bu çağırışı Fransada ictimai xərclərin ixtisarı, dövlət borcunun azaldılması və iqtisadi siyasətin sosial nəticələri ilə bağlı mübahisələrin fonunda səslənib. 8 sentyabrda keçiriləcək etimad səsverməsi isə həm hökumətin siyasi taleyini, həm də iqtisadi istiqamətini müəyyən edə bilər.

Fransa hazırda Avropada defisit və borc nisbəti baxımından ən zəif performans göstərən ölkələrdən biri olmaq təhlükəsi ilə üz-üzədir.

Litva parlamenti ölkənin yeni Baş nazirini seçib

Litva parlamenti yeni qurulan hakim koalisiyanın Baş nazir vəzifəsinə namizədini təsdiqləyib. AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə LRT telekanalı məlumat yayıb.

Litvada hakim Sosial Demokratlar (LSDP) iki tərəfdaşla yeni koalisiya hökuməti qurmaq üçün razılaşma əldə etdikdən sonra parlament sosial demokrat İnqa Ruqinienenin Baş nazir vəzifəsinə namizədliyini təsdiqləyib.

Formal olaraq, Ruqiniene Litva Prezidenti Gitanas Nauseda fərman verdikdə və parlamentdə və içdidən sonra Baş nazir vəzifəsinin icrasına başlayacaq.

LSDP “Nemunas Dawn” siyasi partiyası və Litvanın Fərmerlər, Yaşıl və Xristian Ailə-

ləri Birliyi parlament qrupu ilə yeni koalisiya hökumətinin yaradılması haqqında saziş imzalayıb. Yeni hakim koalisiya parlamentdəki 141 yerdən 82-nə sahib olacaq. Sosial Demokratlar isə 52 üzvlə ən böyük payı qoruyub saxlayacaq.

Saziş çərçivəsində koalisiya əhalinin xarici təhdidlərdən qorunmasını, adekvat müdafiə maliyyəsinin təmin edilməsini, yerli biznesin təşviqini və ailələr üçün şəraitin yaxşılaşdırılmasını prioritetləşdirməyə söz verib, eyni zamanda, tütün, alkoqol və elektron siqaretlər və əlaqədar məhsullara aksiz rüsumlarının artırılmasını öhdəsinə götürüb. Koalisiya, həmçinin ksenofobiya ilə mübarizə üzrə fəaliyyət planını həyata

keçirməyi öhdəsinə götürüb.

“Biz Litvanın təhlükəsizlik ehtiyaclarını təmin etmək üçün lazımi tədbirləri tez və effektiv şəkildə həyata keçirməyə və Rusiyanın təcavüzünə qarşı mübarizədə, Avropa İttifaqı və NATO-ya inteqrasiya yolunda Ukraynaya güclü dəstək verməyə öhdəliyik”, -deyə koalisiya sazişində bildirilir.

Litvanın sabiq Baş naziri Gintautas Palukas keçmiş biznes fəaliyyətləri və iddia edilən etik pozuntularla bağlı iddialardan sonra iyulun 31-də istefa vermişdi.

Qəzzada müharibə bitəcək?

ABŞ Prezidenti Donald Tramp Qəzzada mövcud vəziyyətə yenidən toxunub. Belə ki, o, jurnalistlərə açıqlamasında Qəzzada döyüşlərin yaxın həftələrdə bitəcəyini bildirib. Onun sözlərinə görə, yaxın iki-üç həftə ərzində Qəzzada yeni proseslər müşahidə olunacaq - belə demək mümkündürsə, uzunmüddət aparılan danışıqların müsbət nəticə-

ləri ortaya çıxacaq. ABŞ Prezidenti İsrailin Baş naziri Benyamin Netanyahu ilə bu istiqamətdə məlumatlı əlaqə saxladığını da vurğulayıb. Qeyd edək ki, bir müddət bundan əvvəl - iyulun ortalarında Vaşinqton yaxınlığındakı Endryus hərbi bazasında Tramp jurnalistlərlə söhbətində eyni fikirləri səsləndirmişdi - Ağ Evin rəhbəri Fələstin anklavında

atəşkəsə bağlı danışıqların gedişatı barədə sualı cavablandırarkən bildirmişdi ki, bölgədə vəziyyət bir həftə ərzində həll olunacaq. Bundan əvvəl - iyulun 9-da Tramp Ağ Evdə Qabon, Qvineya-Bisau, Liberiya, Mavritaniya və Senegal liderləri ilə görüşündə də qeyd etmişdi ki, İsrail, ABŞ və HƏMAS Qəzzada atəşkəsin təmin olunması və gi-

rovların azad edilməsi üçün razılaşmaya yaxınlaşıblar - “Deyə bilərəm ki, biz Qəzza ilə bağlı razılaşmaya çox yaxınlaşmışıq. Biz atəşkəs, sülh və girovların qaytarılmasını istəyirik və hesab edirəm ki, buna yaxınlıq”. Trampın ümidverici bəyanatlarına baxmayaraq, Qəzzada müharibə hələ də davam edir, hələ də danışıqlarda atəşkəs və girovların

qaytarılması ilə bağlı heç bir nəticə əldə olunmayıb və münaqişə tərəfləri hələ də ortaq məxrəcə gələ bilmirlər. Maraqlıdır, görəsən, bunun səbəbləri nə ilə bağlı ola bilər? Münaqişənin davam etməsində hansı tərəf günahkardır? Qəzzada atəşkəsin təmin olunması, vəziyyətin sabitləşməsi üçün hansı həll variantları irəli sürülə bilər?

Münaqişə tərəflərinin şərtləri bir-biri ilə uzlaşmır

Məsələ ilə bağlı Yaxın Şərq üzrə ekspert Vüqar Zifəroğlu “Yeni Azərbaycan” qəzetinə şərhində qeyd edib ki, Qəzzada müharibənin davam etməsi bir sıra amillərlə bağlıdır. “ABŞ Prezidenti Donald Trampın “Qəzzada döyüşlərin yaxın 2-3 həftə ərzində bitə biləcəyini” söyləməsi ümidverici olsa da, müharibənin davam etməsinin arxasında çox ciddi səbəblər dayanır. Bu səbəblərdən ən önəmli isə uyğun mərhələli razılaşmanın olmamasıdır. 2025-ci ilin yanvarında üç mərhələli atəşkəs razılaşması əldə edildi: 1-ci mərhələdə məhdud əsir dəyişməsi və yardım təminatı, 2-ci mərhələdə tam müharibənin bitməsi, 3-cü mərhələdə isə Qəzzanın bərpası nəzərdə tutulmuşdu. Lakin bu razılaşma ilə irəliləyiş əldə olunmadı, çünki İsrail yeni sülhməramlı “Witkoff planı” təklif etdi. HƏMAS

“ABŞ və digər dövlətlərin

təklif etdiyi uzunmüddətli planlar isə ya həyata keçirilməyib, ya da çox gecikib. Qəter və Misir vasitəçiliyi ilə bir neçə atəşkəs təklifi irəli sürülüb, amma İsrail

bu planlara ya müvafiq cavab verməyib, ya da onları az bir müddət sonra dəyişdirib. Avropa ölkələrinin Fələstin dövlətçiliyini tanıması kimi hərəkətlər də danışıqların son

isə ilkin razılaşmanın davam etməsinin tərəfdarı idi,” - deyər V.Zifəroğlu əlavə edib ki, münaqişə tərəflərinin tələbləri bir-biri ilə uzlaşmır. “HƏMAS atəşkəs üçün İsrail qoşunlarının bölgədən tam geri çəkilməsini, müharibənin qəti dayandırılmasını tələb edir. İsrail isə həm girovların azad edilməsini, həm də HƏMAS tərəfindən beynəlxalq hüquqi cavabdehliyin ortaya qoyulmasını istəyir.

mərhələsini çətinləşdirir,” - deyər V.Zifəroğlu vurğulayıb ki, hər iki münaqişə tə-

Başqa bir önəmli səbəb İsrailin öz daxilində gedən proseslərlə bağlıdır. İsrailin siyasi liderləri - xüsusən Netanyahu və onun ultrasağ partiyası HƏMAS - Qəzzadakı müharibədən daxili siyasi dəstək üçün bir vasitə kimi istifadə edirlər”.

gülayır. Faktiki olaraq vasitəçi dövlətlər (ABŞ, Qəter, Misir) birtərəfli təzyiqlərlə dərin diplomatik həll yaratmağa çalışsa da, müqavimətlə üzləşiblər. Real vəziyyət onu göstərir ki, müharibənin bitməsi üçün yalnız

Qarşılıqlı etibar yoxdur

rəfinin bir-birinə inamı yoxdur: “7 oktyabr” hadisəsi həm İsrail, həm də Fələstin tərəfi üçün emosional cizgidir və qarşıdurmanı daha da dərinləşdirir. Tramp da məhz bu amilin atəşkəsə mane olduğunu vur-

şəxsi istəklər yetərli deyil, həm də dərin siyasi koordinasiya, güvən artırıcı mexanizmlər, humanitar prinsiplərə sadıqlıq və real strukturlaşdırılmış plan tələb olunur”.

Yunis ABDULLAYEV

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955,
0552004544
“Azərmətbuatayımı” ASC - 0124411991,
0124404694
“Səma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100,
0504560835

“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Bakmətbuat” MMC - 0124314313
“Ziya LTD” MMC - 0124977696,
0503067744

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Bir gecənin faciəsi

Ballıqaya qətliamından 33 il ötür

İllər ötə də, Ermənisanın ötən əsrin doxsanıncı illərinin əvvəllərində respublikamıza qarşı başladığı işğalçılıq siyasətinin nəticəsi olaraq üzləşdiyimiz faciələr unudulmur. Qan yaddaşımıza yazılan belə faciələrdən biri də tarixin bu günündə - 1992-ci il avqustun 28-də Goranboy rayonunun Ballıqaya kəndində baş verənlərdir. Artıq həmin faciədən bizi 33 il ayırır.

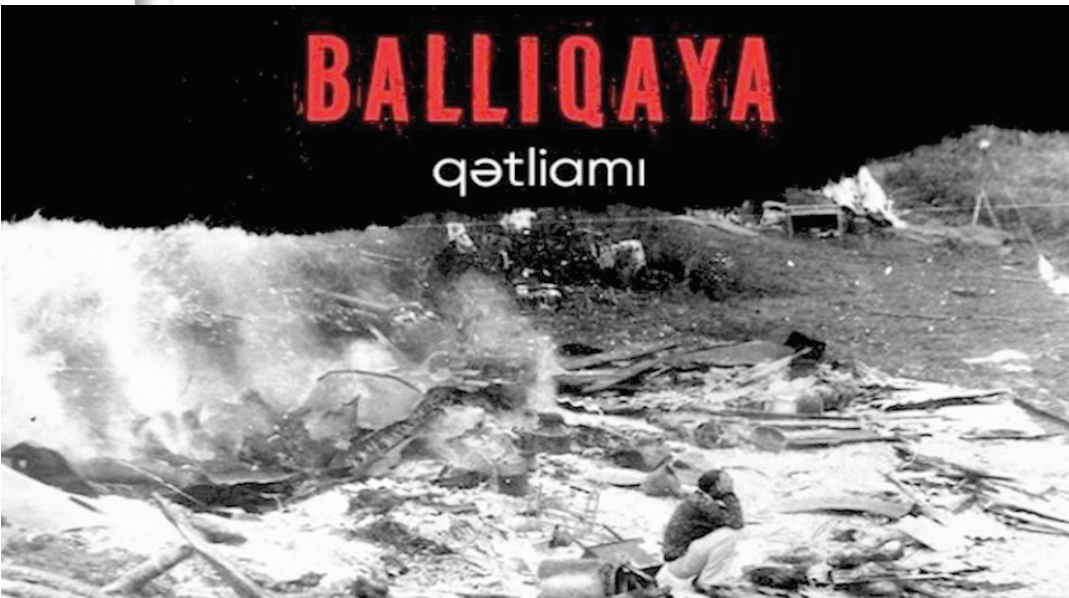
Bitib-tükənməyən müharibə cinayətləri

Müharibə aparmağın da öz qaydaları var. Müharibə zamanı tərəflər mütləq qaydada beynəlxalq konvensiyalarla təsbit olunan prinsiplərə, humanitar normalara əməl etməlidirlər. Ancaq xaricdəki havadarlarının dəstəyindən ilhamlanan Ermənistan lap əvvəldən beynəlxalq konvensiyalara məhəl qoymayıb və otuz il ərzində sayı-hesabı bilinməyən müharibə cinayətləri törədib. Əvvəla, Ermənistanın başladığı müharibə ədalətsiz müharibə idi. Ermənilər bu müharibəni “dənizdən-dənizə Ermənistan” xülyasına uyaraq başlamışdılar. Məqsəd də keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətini və oraya bitişik əraziləri zəbt edərək Ermənistanla birləşdirmək idi.

Ermənilər öz mənfur niyyətlərini həyata keçirməkdən ötrü hər vasitəyə əl atırdılar. İşğal nəticəsində ərazilərimizin 20 faizi düşmənin əlinə keçmiş, bir milyondan artıq soydaşımız doğma yurd yerlərindən zorla çıxarılaraq qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşmüşdülər. Bu işğal həm də Ballıqaya qətliamından əvvəl Ermənistan silahlı qüvvələrinin Xocavəndin Qaradağlı kəndində, Xocalı şəhərində, Kəlbəcərin Ağdaban kəndində Qarabağın azərbaycanlı əhalisini kompakt şəkildə məhv etmək

məqsədi ilə törədilən silsilə kütləvi qırğın aktları ilə yadda qalıb. Beynəlxalq qınaqdan kənarda qalan Ermənistan sonrakı mərhələdə də müharibə cinayətlərini davam etdirib. Bununla bağlı konkret təsəvvür yaratmaq üçün 44 günlük müharibəni xatırlamaq kifayətdir. Döyüş meydanında ağır məğlubiyyət acısı yaşayan ermənilər bunun qisasını keçmiş təmas xəttindən uzaqda yerləşən şəhər və kəndlərimizi uzaq-mənzilli silahlarla raket atəşinə tutmaqla çıxmağa çalışırdılar. Həmin günlərdə Gəncə, Bərdə, Tərtər, Beyləqan kimi yaşayış məntəqələrimiz aramsız atəşə tutulub, heç bir günahı olmayan dinc insanlar həyatlarını itirib, yaşayış evlərinə, müali infrastrukturaya böyük ziyan dəyib. Hələ də canlar almaqda davam edən mina terroru da Ermənistan silahlı qüvvələrinin bitib-tükənməyən müharibə cinayətləri sırasında yer alır...

6 aylıq körpəyə də, 93 yaşlı ahıl qadına da aman vermədilər

33 il əvvəl saat 5 radələrində Goranboy rayonunun Ballıqaya kəndinin buraya təzə köç etmək məcburiyyətində qalmış sakinləri üçün də yeni bir şəhər açılacaqdı - ümidə və narahatlığa bələnmiş bir şəhər. Onlar yaxın qohumluq münasibətlərində olan 6 ailənin üzvləri idilər və Ballıqayaya

da təzə-təzə isinişirdilər. 1992-ci ilin may ayında Laçın işğal altına düşəndə erməni təqiblərindən xilas olmaq üçün Ballıqayaya pənah götürmüşdilər. Laçının əksər sakinləri kimi, məşğuliyyətləri maldarlıq idi. Laçında ev-əşiklərini itirəndən sonra maldarlıq üçün əlverişli olan Ballıqayaya da həyatlarını, do-

lanışqlarını təmin etmək üçün seçmişdilər. Fəqət, Laçında erməni təqiblərindən canlarını qurtararaq Ballıqayaya ümidlə gəlsələr də, burada amansız faciə ilə üzləşiblər. Belə ki, şəhər saat 5 radələrində Ermənistan ordusunun 10-12 nəfərdən ibarət diversiya dəstəsi əraziyə daxil olub və əliyalın günahsız insanlara silahlı hücum çəkib. Ballıqaya olaylarını bir gecənin faciəsi də adlandırlır. Qətliam nəticəsində 24 nəfər azərbaycanlı mülki şəxs amansızlıqla qətlə yetirilib, 9 nəfər isə ağır yaralanıb. Hətta 6 aylıq körpəyə, 93 yaşlı qadına da aman verilməyib, meyidlər yandırılıb. Faciə nəticəsində 3 azyaşlı uşaq hər iki valideynini itirib.

Qisas qiyamətə qalmadı. Müzəffər ordumuz 44 günlük müharibədə və 23 saatlıq lokal xarakterli antiterror tədbirlərində şanlı zəfərlərə imza atmaqla Ermənistanı kapitulyasiyaya məruz qoydu, ərazi bütövlüyümüzü və suverenliyimizi tam təmin etdi. Təsəlli yerimiz də elə budur - bütün faciələri-miz kimi, Ballıqaya qətliamının da qisası alınıb!

Mübariz ABDULLAYEV

Xıdırlıda həyatın ritmi dəyişir...

İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra işğaldan azad edilən ərazilərimizin bərpası və inkişafı üçün genişmiqyaslı işlər davam etdirilir. Bu gün Ağdamın Xıdırlı kəndi

Daha 104 ailə köçürüldü

dirçəlişin və yenidənqurmanın simvoluna çevrilən ünvanlardan biridir.

Uzun illər işğalın acısını yaşayan bu kənd indi tamamilə yenidən qurulur. Beləliklə, Xıdırlıda təkəcəvələr yox, bir ümid, bir həyat, bir gələcək inşa edilir...

5093 nəfərin məskunlaşdırılması planlaşdırılıb

Xatırladaq ki, Xıdırlı kəndi 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olunmuşdu. İkinci Qarabağ müharibəsində ordumuzun qələbəsindən sonra Azər-

baycan Prezidenti, Rusiya Prezidenti və Ermənistan baş naziri tərəfindən 2020-ci il noyabrın 10-da imzalanmış üçtərəfli Bəyannaməyə əsasən Ağdam rayonu Azərbaycana təhvil verilib. 2022-ci il oktyabrın

4-də Prezident İlham Əliyev və Birinci xanım Mehriban Əliyeva Ağdamda səfərdə olarkən bir sıra məntəqələrin təməli qoyulmuşdu. Ağdam rayonunun yeni təməli qoyulan 3 kəndindən biri isə Xıdırlı idi. Kənddə 5093 nəfərin məskunlaşdırılması planlaşdırılıb. Layihələndirilən ərazi 418 hektardır.

Mühüm layihələr həyata keçirilir

Kəndin bərpası üçün çoxsaylı infrastruktur layihələri həyata keçirilir. Lakin Xıdırlıda həyata keçirilən quruculuq işləri təkəcəvələrə məhdudlaşmır. Belə ki, Xıdırlı müasir kənd modeli kimi qurulur. Burada çoxfunksiyalı inzibati bina, klub-icmə mərkəzi, tibb məntəqəsi, təcili tibbi yardım bölməsi, həmçinin təhsil və səhiyyə işçiləri üçün müvəqqəti qonaq evi, məişət xidməti obyekt, emalatxana, tam orta məktəb və körpələr evi-uşaq bağçası da tikilib.

Bu infrastruktur yeni sakinlərin gündəlik həyatını rahat və təhlükəsiz şəkildə davam etdirməsi üçün hər cür şərait yaradır. Xidmət sektoru, təhsil və səhiyyə sahələri, ictimai məkanların hamısı yenidən dizayn olunub və müasir standartlara uyğunlaşdırılıb. Həmçinin Xıdırlı kəndinin layihə-

sində ekoloji tərzliyə də xüsusi diqqət yetirilib. Kəndin ərazisinin təxminən 20 faizi yaşıllıqlardan ibarətdir. Bu yaşıl zonalar təkəcəvələrin gözəlliyinə xidmət etmir, eyni zamanda, sakinlər üçün istirahət məkanları və ekoloji sağlam mühit formalaşdırır. Geniş bulvarlar, ağaclar və bəzək kolları ilə bəzədilmiş park sahələri kəndin gələcəyini daha da ümidverici edir.

Dünən Xıdırlı kəndinə respublikanın müxtəlif ərazilərində yataqxana, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdən ibarət növbəti köç karvanı yola salınıb. Bu mərhələdə Ağdam rayonu-

nun Xıdırlı kəndinə 104 ailə - 370 nəfər köçürülüb.

Doğma yurda qayıdan sakinlər hərtərəfli dövlət qayğısı ilə əhatə olunduqlarına görə Prezident İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevaya təşəkkür ediblər. Onlar, həmçinin torpaqlarımızı işğaldan azad edən rəşadətli Azərbaycan Ordusuna, qəhrəman əsgər və zabitlərimizə minnətdarlıqlarını bildirib, bu yolda həyatlarını qurban vermiş şəhidlərimizə rəhmət diləyiblər. Hazırda Qarabağda və Şərqi Zəngəzur-

Növbəti qayıdış sevinci...

da oraya köçürülən keçmiş məcburi köçkünlərlə yanaşı, bu bölgədə aparılan layihələrin icrasında çalışan, həmçinin ayrı-ayrı dövlət qurumlarının yerli bölmələrində xidməti vəzifələrini yerinə yetirən, yenidən fəaliyyətə başlamış səhiyyə, təhsil, mədəniyyət, turizm, sənaye, energetika müəssisələrində işləyən ümumilikdə 50 mindən çox insan yaşayır.

Xıdırlı Qarabağın dirçəliş strategiyasının canlı nümunəsidir. Tikilən evlər, çəkilən yollar, əkilən ağaclar bu torpaqlarda yenidən həyatın başladığını, Azərbaycanın doğma torpaqlarından əl çəkmədiyini və cəkməyəcəyini göstərir...

Yeganə BAYRAMOVA

Havadada toz fəlakəti!

İqlim dəyişikliyi, yoxsa...

Yeganə BAYRAMOVA

Havanın həyatımızdakı ön vacib amil olduğu hər kəsə məlumdur. Bəzən “hava-su qədər vacibdir” ifadəsini də işlədirik. Lakin son 100 ildə havanın çirklənməsi, zərərli maddələrlə zəngin olması global problemlər sırasında yer alır.

Atmosferi çirkləndirən maddələr nəinki insanlara, ekosistmə də mənfi təsir göstərir. Havaya qarışan çirkləndirici maddələr isə müvafiq olaraq kükürd-dioksidi, hidrogen-sulfid, karbon-monoksit, azot oksidləri və digər hissəciklərdir. Xüsusilə son 100 ildə mineral yanacaqların həddindən artıq istifadəsi, istehsal və istehlak artması atmosferi çirkləndirməyə davam edir.

Tozun miqdarı normadan 1,5 dəfə artıq olub

Son günlər ölkəmizdə də tozlu, həmçinin dumanlı hava şəraiti müşahidə olunur. Əlaqədar qurumlar tozun transsərhəd xarak-

terli olduğunu, bu cür havanın paytaxta digər ərazilərdən gəldiyini bildirirlər. Hadisənin son illər tez-tez təkrarlanmasının əsas səbəbi kimi iqlim dəyişmələri vurğulanır. Buna baxmayaraq, Bakıda toz dumanının əsas səbəbi kimi çirkləni havanın müşahidə olunduğunu düşünənlər də az deyil.

Ətraf Mühitin Çirklənməsinin Monitorinq Qrupunun baş mühəndisi Rəna Allahverdiyevanın verdiyi məlumata görə, havada tozun miqdarı normadan 1,5 dəfə artıq olub. R.Allahverdiyeva əlavə edib ki, müşahidə olunan toz meteoroloji şəraitlə əlaqədar transsərhəd xarakterlidir, cənub-şərq istiqamətli hava axınları vasitəsilə ölkə ərazisinə daxil olub.

Tozlu havanın səbəbləri

Mövzu barədə fikirlərini “Yeni Azərbaycan”la bölüşən ekoloq Rövşən Abbasov bildirib ki, tozlu hava atmosferdəki kiçik hissəciklərin - toz, qum, tüstü və s. yüksək miqdarda toplanması nəticəsində yaranır. O,

qeyd edib ki, bu tip hava şəraiti adətən müxtəlif təbii və insan fəaliyyəti nəticəsində yaranır, həm insan sağlamlığına, həm də ətraf mühitə mənfi təsir göstərə bilər: “Tozlu ha-

vanın səbəbləri müxtəlif ola bilər, bunlar əsasən təbii və antropogen, yəni insan fəaliyyətindən qaynaqlanan amillərlə əlaqədardır”.

Təbii səbəblər

Ekoloqun sözlərinə görə, təbii səbəblərdən quraqlıq və küləkləri, təbii yanğınları, vulkanik aktivliyi, səhra və çöllərdən qalxan tozları qeyd etmək olar: “Yüksək temperatur və quraqlıq şəraiti tozlu havanın əsas səbəblərindən biridir. Küləklər, torpaqdan və səhradan qalın toz və qumu havaya daşıyaraq tozlu hava şəraiti yaradır. Səhraların yaxını-

ğında bu hadisə daha çox müşahidə olunur, çünki səhralardakı kiçik qum və toz hissəcikləri küləklə havaya qarışır.

Məşə yanğınları və digər təbii yanğınlar da havada çoxlu miqdarda toz, qarışıq maddələr və tüstü yaradır. Bu da tozlu havanın yaranmasına səbəb olur.

Vulkanlardan püskürən kül və digər maddələr atmosfərə yayılaraq tozlu hava yarada bilər. Vulkanik püskürmələr nəticəsində havaya atılan kül və digər maddələr tozlu hava şəraitinin əsas səbəbidir.

Səhralardan və çöllərdən əsən küləklər də tozun geniş ərazilərə yayılmasına səbəb ola bilər. Bu proses xüsusilə Çin, Afrika və Yaxın Şərqi səhralarında geniş yayılıb”.

Antropogen səbəblər

R.Abbasovun sözlərinə görə, havada tozun müşahidə edilməsinin əsas səbəblərindən biri kimi antropogen səbəbləri, yəni insan fəaliyyətini qeyd etmək olar: “Məsələn, sənaye müəssisələrinin fəaliyyəti, o cümlədən kömür mədənləri, tikinti sahələri, zavodlar və digər sənaye obyektləri tozun yaranmasına səbəb olur. Kimyəvi proseslər və emal nəticəsində havaya toz və digər çirkləndiricilər atıla bilər.

Avtomobillərin çox olduğu və tıxaclı ərazilərdə də tozlu hava yaranması daha çox müşahidə edilir. Xüsusilə asfaltlanmamış

yollar, avtomobil təkərlərinin və digər hərəkət edən vasitələrin torpağı havaya qaldırması nəticəsində toz və çirk yayılır.

Bundan başqa, yüksək miqdarda gübrə, pestisidlər və digər kimyəvi maddələrin istifadəsi, həmçinin torpaqların əkinə hazırlanması, yəni becərilməsi tozun havaya yayılmasına səbəb ola bilər. Tikinti və söküntü işləri zamanı torpaq və beton hissəcikləri havaya qarışaraq tozlu hava şəraiti yaradır”.

Hava şəraiti və iqlim dəyişiklikləri...

Ekoloq bildirib ki, quru və küləkli hava şəraiti, tozun havada daha asanlıqla yayılmasına səbəb olur. Bu zaman toz və qum hissəcikləri ətrafa yayılaraq vizual görünüşə və havanın keyfiyyətinə mənfi təsir edir: “İqlim dəyişikliyi, xüsusən temperaturun artması və ya quraqlığın davam etməsi, torpağın qurumasına və daha asanlıqla tozlanmasına səbəb ola bilər. Bu da uzunmüddətli tozlu hava müşahidə edilməsinə şərait yaradır.

Gördüyü kimi, tozlu hava həm təbii, həm də antropogen səbəblərlə bağlıdır. Səhra küləkləri, sənaye fəaliyyəti, yol hərəkəti, kənd təsərrüfatı və digər amillər tozlu havanın yaranmasına imkan verir. Havadakı toz, insan sağlamlığına, ətraf mühitə və gündəlik həyatımıza mənfi təsir göstərə bilər. Ona görə də bu hadisə ilə mübarizə aparmaq üçün həm təbii, həm də insan fəaliyyəti ilə əlaqəli tədbirlər görmək vacibdir”.